

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 34/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä joulukuuta 2001 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi ulosottolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 216/2001 vp).

Aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä — lakialoitteen laiksi ulosottolain 3 luvun muuttamisesta (LA 4/1999 vp — Kari Rajamäki /sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 9 päivänä huhtikuuta 1999, — lakialoitteen laiksi ulosottomaksuista annetun lain muuttamisesta (LA 28/1999 vp — Sulo Aittoniemi /alk), joka on lähetetty valiokuntaan 28 päivänä huhtikuuta 1999, — toimenpidealoitteen perinnästä tiedottamisesta (TPA 77/2002 vp — Pertti Turtiainen /vas), joka on lähetetty valiokuntaan 13 päivänä kesäkuuta 2002.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon, joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi (PeVL 12/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- oikeusministeri Johannes Koskinen, lainsäädäntöneuvos Tuula Linna, lainsäädäntöneuvos Tatu Leppänen, ulosottojohtaja Timo

Heikkinen ja erityisasiantuntija, kihlakunnanvouti Eero Arasalo, oikeusministeriö

- ylikomisario Risto Karhunen, sisäasiainministeriö
- neuvotteleva virkamies Petri Syrjänen, valtiovarainministeriö
- projektipäällikkö Pirjo Sarvimäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- apulaisoikeuskansleri Jaakko Jonkka, Oikeuskanslerinvirasto
- oikeusneuvos Kari Raulos, korkein oikeus
- hovioikeudenneuvos Matti Rintala, Helsingin hovioikeus
- käräjätuomari Kimmo Mikkola, Helsingin käräjäoikeus
- laamanni Nanny Granfelt, Raaseporin käräjäoikeus
- tutkija Vesa Muttilainen, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutetun toimisto
- rikostarkastaja Minna Ketola, keskusrikospoliisi
- johtava kihlakunnanvouti Pekka Louekoski, Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto
- johtava kihlakunnanvouti Juhani Haapamäki, Jyväskylän kihlakunnan ulosottovirasto
- osastopäällikkö Ari Ranta, Etelä-Suomen lääninhallitus
- ylitarkastaja Kari Saarikoski, Verohallitus
- lakimies Juha Jokinen, Kuluttajavirasto
- toiminnanjohtaja Leena Veikkola, Takuusäätiö

- tutkimuspäällikkö Juhani Iivari, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes
 - asiamies Markus Hämäläinen, Helsingin kaupunki
 - kunnanjohtaja Aimo Suikkanen, Kosken Tl kunta
 - vs. lakimies Ulla Suotunen, Kirkkohallitus
 - hallintojohtaja, varatuomari Maarit Kuuri, Aktiv Hansa Oy
 - osastopäällikkö Juuso Jokela, Suomen Asiakastieto Oy
 - lakimies Milla Vihavainen, Finnet-liitto ry
 - varatoimitusjohtaja Stig Henriksson, Kaupan Keskusliitto
 - osastopäällikkö Leena Linnainmaa, Keskuskauppakamari
 - asianajaja Simo Pietiläinen, Suomen Asianajajaliitto
 - yksikönpäällikkö Kristian Vuorilehto, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
 - järjestösihteeri Ilpo Eerola, Vuokralaisten Keskusliitto ry
 - puheenjohtaja Mika Wallenius, Avustavat Ulosottomiehet ja Haastemiehet ry
 - suunnittelija Terttu Etholén, Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry
 - toimittaja Susanna Reinboth, Oikeustoimitajat ry
 - puheenjohtaja Juhani Toukola, Suomen Kihlakunnanvoudit ry
 - toimitusjohtaja Markus Fogelholm, johtaja Erkki Kontkanen ja johtaja Pekka Heikkilä, Suomen Pankkiyhdistys
 - puheenjohtaja Timo Mäki, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
 - toiminnanjohtaja Pasi Hyvämäki, Suomen Vuokranantajat ry
 - johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
 - puheenjohtaja Tomi Nummela, varapuheenjohtaja, velkaneuvoja Elvi Oikarinen ja hallituksen jäsen Jyrki Tuominen, Velkaneuvonta ry
 - yleinen oikeusavustaja Juha Niemi-Pynttari, Yleiset Oikeusavustajat ry
 - professori Matti Rudanko ja hallituksen jäsen Reijo Sivén, Katakombista Elämään -kansanliike
 - professori Erkki Havansi
 - sosiaaliasiamies Miikkael Liukkonen
 - professori Olli Mäenpää
 - dosentti Johanna Niemi-Kiesiläinen.
- Lisäksi valiokunta on saanut Suomen Kuluttajaliitto ry:ltä kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan uudistettaviksi ulosottolain säännökset tuomiosta ja muista ulosotto-perusteista sekä ulosottomenettelystä.

Luonnollista henkilöä koskevalle ulosotolle ehdotetaan enimmäiskestoja. Tuomion ja muun ulosottooperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika olisi 15 vuotta. Jos kuitenkin velkojana on luonnollinen henkilö tai kysymys on korvauksesta asiassa, jossa on tuomittu vankeutta tai yhdyskuntapalvelua, määräaika olisi 20 vuotta. Määräaikoja sovellettaisiin taannehtivasti enintään kymmenen vuoden ajalta ennen lain voimaantuloa. Muilta osin ulosottooperusteita

koskeviin säännöksiin ei ehdoteta merkittäviä asiallisia muutoksia.

Suurin osa esityksen säännöksistä on ulosoton yleisiä menettelysäännöksiä, joita sovelletaan maksuvelvoitteen täytäntöönpanon lisäksi myös luovutus-, tekemis- ja kieltovelvoitteen täytäntöönpanossa, hädässä sekä soveltuvin osin turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanossa. Menettelysäännösten uudistamisella pyritään asiakaskeksyyteen ja joustavuuteen ulosottomenettelyssä.

Hakijan valinnanmahdollisuuksien laajentamiseksi ehdotetaan säädettäväksi erityinen suppean ulosoton muoto. Lisäksi hakijalla olisi oikeus saada saatavansa merkityksi ulosottorekis-

teriin passiiviasiaksi, jollei saatavalle ole tullut täyttää kertymää. Ulosmittaukseen voitaisiin silloin ryhtyä ilman uutta hakemusta kahden vuoden ajan, jos velallisella havaitaan olevan ulosmittauskelpoista omaisuutta.

Lisäksi uudistettaisiin säännökset, jotka koskevat asiamiestä, useaan velalliseen samanaikaisesti kohdistuvaa täytäntöönpanoa, toimituksen aikaa, paikkaa ja julkisuutta, samoin kuin säännökset, jotka koskevat pöytäkirjaa, ulosottomiehen päätöstä, vakuutta, uhkasakkoa, voimakeinoja ja virka-apua. Esitykseen sisältyvät säännökset myös velalliselle kuuluvan omaisuuden etsimisestä. Ulosottoselvityksen merkitystä korostettaisiin. Ulosottolain uuteen 6 a lukuun sijoitettaisiin hädän sekä luovutus-, tekemis- ja kieltovelvoitteen täytäntöönpanoa koskevat säännökset.

Esitys liittyy ulosoton uuden tietojärjestelmän käyttöön ottamiseen. Uusi tietojärjestelmä mahdollistaa valtakunnallisen ulosottorekisterin perustamisen. Rekisteri luo edellytykset velalliskohtaiselle menettelylle ja sähköiselle asioinnille sekä tekee mahdolliseksi sen, että ulosottoasian vireillepanossa voidaan luopua oikeuspaikkasäännöksistä.

Esitykseen sisältyy lisäksi yhdentoista muun lain muutosehdotukset.

Ehdotetut lait olivat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti tietojärjestelmän käyttöönoton kanssa 1 päivänä maaliskuuta 2003.

Eduskunta-aloitteet

Lakialoitteessa LA 4/1999 vp ehdotetaan ulosottolain muuttamista siten, että täytäntöönpanotoimenpiteitä ei voida jatkaa pitempään kuin 10 vuotta, mikäli tässä ajassa ei ole saatu perityksi enemmän kuin 80 prosenttia alkuperäisen saamisen korottomasta markkamäärästä. Mikäli velan alkuperäisestä markkamäärästä on peritty ulosoton avulla vähintään viidessä vuodessa 100 prosenttia tai yli, velka katsotaan kokonaisuudessaan maksetuksi.

Lakialoitteessa LA 28/1999 vp ehdotetaan, että ulosottomaksu poistetaan.

Toimenpidealoitteessa TPA 77/2002 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ulosottoviranomaisten perinnän kehittämiseksi niin, että velallinen saa perittävästä summasta tiedon edellisen kuukauden loppuun mennessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Lainsäädännön tarpeellisuus

Voimassa oleva ulosottolaki on säädetty 3 päivänä joulukuuta 1895, joten se on runsaan sadan vuoden ikäinen. Vaikka laki oli säätämisaikanaan poikkeuksellisen edistyksellinen ja korkeatasoinen, se on säädetty maatalousyhteiskunnan tarpeita varten. Lukuisista lainmuutoksista huolimatta laki ei enää vastaa nykypäivän vaatimuksia.

Ulosottolain kokonaisuudistusta on 1900-luvun loppupuolelta alkaen valmisteltu pitkään. Kokonaisuudistuksen ensimmäinen vaihe tuli voimaan loppuvuodesta 1996. Tuolloin uudistettiin ulosoton muutoksenhaku ja järjestettiin

ulosotto-organisaatio paikallishallinnon pohjalta. Lisäksi 1990-luvun lopulla on toteutettu useita erillisuudistuksia. Niissä on yhtäältä lievennetty vähävaraisimpien ulosottoa ja toisaalta on tehostettu menettelyä ulosoton kiertämistapauksissa.

Nyt on vuorossa kokonaisuudistuksen toinen vaihe. Se koskee mm. ulosottoperusteita, yleisiä menettelysääntöjä sekä häättöä, ja siinä korostetaan asianmukaisuuden ja puolueettomuuden vaatimusta sekä perusoikeuksia. Uudistuksessa pyritään tehokkaaseen ja joustavaan ulosottomenettelyyn, joka ei kuitenkaan kestäisi kohtuuttoman pitkää aikaa. Ulosoton yleisiä vaatimuksia, tehokkuutta, kohtuutta ja oikeusturvaa, edistetään myös tällä esityksellä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Oikeusturvan parantaminen ulosotossa

Uudet menettelysäännökset

Suomen ulosotto-oikeutta on pidetty vanhahtavana velkojanoikeutena. Tämän piirteen on nähty vahvistuneen, kun osauudistuksissa on tehostettu ulosottoa. Kuitenkin myös velallisen suoja on nimenomaisin säännöksiin parannettu säätämällä velallisen erottamisoikeudesta ja vapaa-kuukausijärjestelmästä. Ulosottomenettely on kuitenkin pääosin ollut ulosottokäytännön varassa, mikä on ollut omiaan aiheuttamaan epäyhdenäistä käytäntöä.

Tämän esityksen menettelysäännökset sisältävät lukuisia ulosottovelallisen asemaa parantavia säännöksiä. Esitykseen sisältyy yleinen kuulemissäännös ja lukuisia asiakohtaisia kuulemissäännöksiä. Velallisen tietojensaantioikeutta lisätään. Tietoja annetaan velalliselle mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, mm. vireilletuloilmoituksella ja määräaikaishaportoinnilla.

Velkojalta vaaditaan aikaisempaa täsmällisempiä tietoja ulosoton perusteeksi. Velkojan on ilmoitettava perittävä määrä tarkasti, samoin lyhennysten määrä ja päivämäärät. Velkojalla on velvollisuus ilmoittaa ohimaksuista ja muista muuttuneista hakemustiedoista.

Ulosottomiehen kontrollivelvollisuutta lisätään. Ulosottomiehen on viran puolesta varmistettava, ettei ulosottooperusteissa tarkoitettu velvoite ole lakannut. Hänen on tarvittaessa pyydettävä asianosaisilta selvitystä, esim. velkojalta selvitys saatavan määrästä tai vanhentumisen katkaisemisesta. Ulosoton tietojärjestelmä seuraa velallisen tekemiä maksusuorituksia. Vaikka maksusuorituksia ei enää merkitä paperille, sähköiset kertymätiedot säilytetään 30 vuotta velallisen oikeusturvan vuoksi. Ulosottomiehen tulee varmistaa, että varat kohdennetaan juuri

ulosotossa olleelle saatavalle eikä muulle saatavalle.

Uudistuksessa velallisen asiat kootaan yhteen piiriin ja luodaan vastaavan ulosottomiehen järjestelmä, jolla keskitetään asioiden hoitamista. Tämä mahdollistaa sen, että ulosottomies hallitsee paremmin velallisen asiat, kun niitä ei ole muissa piireissä vireillä.

Velkakirjan merkitys

Valiokuntakäsittelyssä on korostuneesti tullut esiin se, että velalliset tuntevat olevansa velkojan ja ulosottomiehen armoilla, kun he eivät tiedä velkojensa määrää eivätkä saa käsiinsä velkakirjoja. Tämän johdosta valiokunta toteaa seuraavaa.

Ulosottomies toimii yksinomaan tuomion perusteella ja tarkistaa, että velkojana on se, joka on tuomiossa mainittu, ja että velotaan sitä määrää, joka tuomiossa on vahvistettu. Velkakirjalla ei ole saatavan määrän osalta enää tässä vaiheessa merkitystä. Ulosottomiehellä ei ole toimivaltaa tutkia tuomion oikeellisuutta.

Jos ulosmittauksen perusteena oleva yksipuolinen tuomio on virheellinen, velallisen tulee hakea takaisinsaantia käräjäoikeudelta ja vaatia ulosoton keskeytystä.

Periaatteessa ei ole tarvetta ottaa ulosottoon sisään tavallista velkakirjaa. Keskeistä on, että velkoja kohdentaa suoritukset sille velkakirjalle, jolle ulosottomies on tilittänyt varat. Sen sijaan juoksevat velkakirjat tulee ottaa aina velkojalta.

Velallisen oikeusturva edellyttää, että velkakirja palautetaan, kun velka on tullut kokonaan maksetuksi. Tämä on nyt ulosottolain säännöksiin turvattu. Kuitenkaan edes velkakirjan palauttamatta jättäminen ei uudessa järjestelmässä ole kohtalokasta, koska ulosoton tietojärjestelmään jää kertymämerkinnät sen velkakirjan osalta.

Ulosottooperusteen määräaikaisuus

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ulosottooperuste muutetaan luonnollisten henkilöiden osalta määräaikaiseksi. Saamista voidaan periä luonnolliselta henkilöltä ulosottotoimin vain

määräajan, joka on velan luonteesta riippuen 15 tai 20 vuotta. Siltä varalta, että velallinen epäasianmukaisin toimin välttelee ulosottoperusteen määräaikana täytäntöönpanoa, seurauksena saattaa olla vahingonkorvausvastuu.

Ehdotus on jakanut valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden mielipiteet jyrkästi. Omasta puolestaan valiokunta pitää kohtuuttomana sitä, että yksityinen ihminen joutuu olemaan ulosotossa suurimman osan elämäänsä. Ulosotto on ajan mittaan tehostunut ja kiristynyt. Suomessa voimassa ollut ansaintaeläkkeiden ulosmittauskielto kumottiin vuonna 1990. Sen jälkeen ammattimainen perintätoimi on laajentunut tuntuvasti, ja erityisesti ns. jälkiperintä on lisääntynyt 1990-luvulla huomattavasti. Lama-ajan lisäksi nykyinen luottoyhteiskunta aiheuttaa jatkuvasti ylivelkaantumista.

Valiokunta puoltaa määräaikaissäännöstä yksimielisesti, mutta korostaa, että ulosottoperusteen määräaikaisuuden tuottama etu on tarkoitettu vain niille velallisille, jotka eivät aktiivisin toimin pyri vahingoittamaan velkojien etua. Valiokunnan mielestä on välttämätöntä huolehtia siitä, etteivät määräaikaissäännökset voi johtaa laajamittaisiin väärinkäytöksiin eivätkä tahallisiin velkojien oikeuksien loukkauksiin.

Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että määräaikaisäännöksiä täydennetään uudella pykälällä, jonka mukaan ulosottoperusteen määräaikaa voidaan tietyin edellytyksin jatkaa kymmenellä vuodella.

Määräaikaa koskeva ehdotus johtaa siihen, että tuomio tai muu ulosottoperuste menettää merkityksensä määräajassa, mutta itse aineellinen maksuvelvoite pysyy voimassa, jos velkoja katkaisee vanhentumisen kerta kerran jälkeen. Vanhentumisaika on uuden, eduskunnan 10.2.2003 hyväksymän vanhentumislain (HE 187/2002 vp) 13 §:n 2 momentin mukaan viisi vuotta sen jälkeen, kun velasta on annettu lainvoimaiseksi tullut tuomio tai muu ulosottoperuste, joka voidaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

Toistaiseksi on tarkemmin selvittämättä, min-kälaisia oikeusvaikutuksia ulosoton määräaikai-

suudella on. Hallituksen esityksessä todetaan, että oikeusvaikutusten määrittäminen käy parhaiten päinsä asianomaisten uudistusten yhteydessä. Selvitettäviä asioita ovat etenkin saatavan asema kuolinpesässä. Myös velallisen rikos-oikeudellisen vastuun täsmentäminen on tarpeen. Lähtökohtana on, että saatava, joka ei ole vanhentunut, on normaalin saatavan asemassa muun muassa verotuksessa ja sosiaalietuuksien saamisessa.

Jos henkilöllä on velka, jota koskeva ulosotto-peruste ei ole enää voimassa, hän joutuu ottamaan kantaa myös siihen, tuleeko velka ilmoittaa verotuksessa, luottoa haettaessa, osituksessa taikka sosiaali- tai muita etuuksia anottaessa tai maksuja yms. määrättäessä. Näyttää siltä, että tällainenkin velka olisi muutoin tavallisen velan asemassa paitsi että sitä ei voida periä ulosottoteitse. Käytännössä asia tulee aiheuttamaan epäselvyyksiä. Sääntely, jonka mukaan ulosotto-peruste menettää täytäntöönpanokelpoisuutensa, mutta saatava ei samalla vanhennu, herättää siten lukuisia kysymyksiä sääntelyn seurauksista ja oikeusvaikutuksista.

Eduskunta on 10.2.2003 talousvaliokunnan mietinnössä TaVM 28/2002 vp esitetyn mukaisesti edellyttänyt, että hallitus seuraa, johtaako ulosotto-perusteen määräaikaisuus, ilman että samalla säädettäisiin velan lopullisesta vanhentumisesta, epäasianmukaisiin menettelyihin tai kohtuuttomiin tilanteisiin velkasuhteissa, ja arvioi sen jälkeen, onko aiheutta säättää velan lopullisesta vanhentumisesta, sekä antaa selvityksen ja tarvittaessa lakiesityksen seuraavan vaalikauden aikana.

Lakivaliokunta puolestaan toteaa, että kaikkien suurin ongelma aiheutuu, jos velan halutaan kuuluvan kuolinpesän selvityksessä maksettaviin velkoihin. Tämän vuoksi seuraavalla vaalikaudella on selvitettävä erityisesti saatavan asema kuolinpesässä (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Lisäksi on pikaisesti saatava aikaan luottotietolainsäädäntö, jonka valmistelu on aloitettu viime vuonna.

Lain taannehtivuus ja uuden lainsäädännön voimaantulo

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ylivelkaisten aseman parantamiseksi ulosottolain muutos on osittain taannehtiva. Lain voimaantulosäännöksen mukaan 2 luvun ulosottoperusteen määräaika koskevia säännöksiä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa annettuun ulosottoperusteeseen ja lain voimaan tullessa viireillä olevaan ulosottoasiaan. Jos kuitenkin luvun 25 §:ssä tarkoitettu ulosottoperuste on annettu ennen 1 päivää maaliskuuta 1993, täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan mainitusta päivämäärästä. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan säännöksen taustalla on lähtökohtana se, että ennen lain voimaantuloa kulu-neesta ajasta otetaan taannehtivasti huomioon enintään 10 vuotta.

Tämän jälkeen tilanne on muuttunut kahdella tavalla:

— Valtiovalta sopi 2.5.2002 velkasovintoja koskevasta toimenpideohjelmasta pankkeja edustavien tahojen kanssa. Myöhemmin ohjelma-asiakirjaan ovat tulleet mukaan mm. perimistoimistot ja eräät muut tahot. Osana sovinto-kokonaisuutta hallitus sitoutui esittämään ja esitti eduskunnalle voimaantulon taannehtivuus-säännöksen muuttamista niin, että taannehti-vuus laskettaisiin 1 päivästä maaliskuuta 1996.

— Ulosoton uusi tietojärjestelmä, jonka valmistumiseen ulosottolain voimaantulo on sidot-tu, ei valmistu suunnitellun mukaisesti, vaan lain voimaantuloaika pitää myöhentää vuodella, ts. voimaantulopäiväksi tulee 1.3.2004.

Velalliset ovat reagoineet taannehtivuusajan muuttamiseen voimakkaasti. He eivät voi ymmärtää, ettei valtiovalta pitäisi kiinni alkuperäisestä lupauksestaan. Hallitus puolestaan koros-taa, että velkasovinnot ja velkajärjestelyt ovat velallisen kannalta parempi asioiden hoitotapa kuin viimesijainen ulosoton päättymisen.

Lakivaliokunta toteaa, että hallituksen esitys julkistettiin näyttävästi, kun esitys annettiin eduskunnalle. Lisäksi samoihin aikoihin pidetiin ylivelkaantumisseminaari, jossa valtioval-lan puolelta ilmoitettiin, että ensimmäiset ylivel-kaantuneet vapautuvat ulosotosta 1.3.2008. Va-

liokunta katsoo, että tällaisessa asiassa valtio-valta on moraalisesti sidottu julkiseen lupauk-seensa. Myöskään tietojärjestelmän myöhästy-minen ei ole sellainen syy, josta velallisten pitäi-si kärsiä, varsinkin kun velkojien käytössä oleva tehokas perimisaika ennen ulosottoperusteen raukeamista pysyy tosiasiallisesti yhtä pitkänä kuin hallituksen esityksessä on tarkoitettu. Ulosoton muuttuminen määräaikaiseksi on myös hyvin velkojien tiedossa, koska asiasta on käyty jatkuvaa julkista keskustelua.

Tämän vuoksi valiokunta ei ehdota ulosotto-lain voimaantulosäännöksen muuttamista ulos-ottoperusteen taannehtivuussäännöksen osalta, vaan hyväksyy hallituksen esityksen alkuperäi-sen ehdotuksen lain taannehtivuudesta.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki ulosottolain muuttamisesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 d §. Sähköinen viesti ja varmennettu sähköi-nen viesti. Ehdotuksen mukaan ulosottoa voitai-siin hakea sähköisellä viestillä ja tiedoksiannot voitaisiin toimittaa sähköisenä viestinä. Pykä-lässä on useampia määritelmäsäännöksiä ja viit-taukset kolmeen eri lakiin, joita sovelletaan so-veltuvien osien ulosottoasioissa.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen eduskunta on 16.12.2002 hyväksynyt lain sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (HE 17/2002 vp — HaVM 14/2002 vp). Siihen sisäl-tyy eri viranomaisia koskevat säännökset sähköisestä asioinnista sekä säännökset siitä, mil-loin sähköinen viesti on saapunut määräajassa.

Lisäksi eduskunta on 16.12.2002 hyväksy-nyt lain sähköisistä allekirjoituksista (HE 197/2001 vp — LiVM 21/2002 vp), johon sisäl-tyvät varmennepalveluja koskevat säännökset. Sähköistä asiointia koskevassa laissa on viittaus tämän lain varmennepalveluja koskeviin sään-nöksiin.

Kerrotun uuden lainsäädännön johdosta pykä-lään ehdotetut säännökset ovat menettäneet mer-kityksensä. Ehdotettujen säännösten sijasta va-

liokunta ehdottaa, että pykälään otetaan viittaus-säännös sähköistä asiointia koskevaan lakiin. Viittaus tarkoittaa siten sekä sähköisen viestin määritelmää että menettelyä sähköisessä asiointissa siltä osin kuin viimeksi mainitusta ei ole ulosottolaissa erityissäännöksiä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ulosottolakiin sisältyy ulosottoasioiden erityisluonteesta johtuvia sähköistä asiointia koskevista laista poikkeavia säännöksiä muun muassa vireillepanotavasta (UL 3:1), asiamiehen valtakirjasta (UL 3:10—12) ja tiedoksiannosta (UL 3:41.1 ja 2). Vireillepanotapaa koskevissa ulosottolain säännöksissä on erityisryhmänä otettu huomioon ns. tietojärjestelmähakijat, jotka voivat panna ulosottoasian vireille sähköisesti ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään tehtävällä hakemuksella, jos oikeusministeriö on antanut siihen luvan. Asiamiehen valtakirjaa koskevissa ulosottolain säännöksissä on otettu huomioon se, onko asiamiehellä oikeus nostaa kertyneet varat. Ulosottolain tiedoksiantosäännökset perustuvat osin tiedoksianto-osoitetta koskeviin säännöksiin (UL 3:38). Todisteellista tiedoksiantoa edellytetään vain tietyissä erityissäännöksissä sekä harkinnanvaraisesti 3 luvun 40 §:n 1 momentissa. Siten sähköistä asiointia koskevan lain säännökset vireillepanosta, valtakirjasta ja tiedoksiannosta eivät kaikilta osin sovellu ulosottoasioihin. Sen sijaan esimerkiksi säännökset, jotka koskevat sähköisen viestin saapumisajankohtaa, sähköisen asiakirjan kirjaamista ja sähköisen asiakirjan siirtoa, koskevat myös ulosottoasioita.

1 e §. Asiakirjan lähettäminen (Uusi). Hallituksen esityksen lähtökohtana on, että asiakirjaliikenteessä sovelletaan lakia asiakirjain lähettämisestä (74/1954). Eduskunta on kuitenkin 12.2.2003 hyväksynyt 1. käsittelyssä uuden hallintolain, joka tulee voimaan 1.1.2004 ja jolla kumotaan asiakirjojen lähettämistä koskeva laki (HE 72/2002 vp — HaVM 29/2002 vp). Hallintolaki on soveltamisalaltaan siten rajoitettu, että sitä ei sovelleta ulosottolakiin. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että lukuun lisätään uusi

1 e §, johon otetaan ulosottoasioissa sovellettavat säännökset asiakirjan lähettämisestä.

19 §. Asianmukaisuuden vaatimus. Ulosottolakiin ehdotetaan otettavaksi yleinen säännös asianmukaisesta ulosottomenettelystä. Sen mukaan ulosottomiehen tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti sekä mm. edistää vastaajan omatoimisuutta ja asianosaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla sekä mahdollisuuksien mukaan ja laissa säädetyissä rajoissa ottaa asianosaisten toivomukset huomioon.

Valiokunta katsoo, että asianosaisten toivomusten huomioon ottaminen sisältyy yleiseen asianmukaisuuden vaatimukseen sekä omatoimisuuden ja sovinnollisuuden edistämiseen. Nimenomainen maininta toivomusten huomioon ottamisesta voisi aiheuttaa turhia riitaisuuksia. Velkojan ja velallisen edut ovat jo lähtökohtaisesti vastakkaisia. Valiokunta ehdottaa pykälän loppuosan poistamista.

32 §. Luottotietotoiminnan harjoittajan oikeus tiedonsaantiin. Pykälän 3 momentin mukaan, jos saatava tulee kokonaan perityksi ulosotossa tietojen luovuttamisen jälkeen, ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä ilmoittaa siitä luottotietotoiminnan harjoittajalle.

Tarkoituksena on säilyttää nykyinen järjestelmä, jossa ulosottolaitos luovuttaa tietoja luottotietotoimintaa varten. Lisäksi tarkoituksena on, että luottotiedoista näkyy, mikä saatava on suoritettu. Sen vuoksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos ulosottoperuste kumotaan tai ulosotto muusta syystä peruutetaan, ulosottomiehen olisi omasta aloitteestaan ilmoitettava siitä luottotietotoiminnan harjoittajalle rekisterimerkintöjen poistamista varten. Tavoitteena on, että velallinen tulee samaan asemaan kuin missä hän olisi, jos ulosottoasia ei olisi tullut lainkaan vireille.

Luottotietojen oikeellisuus on merkittävä seikka velallisen taloudellisen toimintakyvyn ja oikeusturvan kannalta. Ulosottomiehellä ei kuitenkaan ole viran puolesta keinoja seurata ulosottoperusteen muutoksia. Sen vuoksi korjaustoi-

menpiteisiin ryhtymisen edellytykseksi on asetettava velallisen yhteydenotto. Yhteydenoton johdosta ulosottomiesten on huolellisesti selvitettävä mahdolliset virheellisyydet, joita luottotietoihin on tullut ulosottomiehen antamien tietojen perusteella.

Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttia muutetaan siten, että ulosottomiehen on *velallisen pyynnöstä* ilmoitettava virheellisistä luottotiedoista luottotietotoiminnan harjoittajalle rekisterimerkintöjen poistamista varten. Samalla valiokunta ehdottaa säännöksen sanamuodon laajentamista niin, että virheelliset tiedot tulee pyynnöstä korjata aina, kun ulosotto on syystä tai toisesta osoittautunut aiheettomaksi.

35 §. Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi oikeusministeriön oikeudesta päättää teknisen käyttöyhteyden perustamisesta ja ulosottorekisteriin merkittyjen tietojen luovuttamisesta sen avulla, jos tietojen vastaanottajalla on lain mukaan oikeus saada tietoja ulosottoviranomaiselta sähköisessä muodossa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan henkilötietolain säännöksistä johtuu, että oikeusministeriön on näissä tilanteissa huolehdittava tarvittavista toimista henkilötietojen suojaamiseksi niiden laittomalta käsittelyltä. Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettuun säännökseen on kuitenkin tärkeää lisätä maininta, jonka mukaan tietoja pyytävän on ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään tehdään perustuslakivaliokunnan suosittelema lisäys.

2 luku. Ulosottoperusteet

16 §. Velkojan palautusvelvollisuus. Pykälän 2 momentissa on viittaus korkolain 4 §:ään, jota on muutettu 1.7.2002 voimaan tulleella lailla 340/2002. Valiokunta on tehnyt momenttiin tästä johtuvan tarkistuksen.

26 §. Määräajan jatkaminen (Uusi). Hallituksen esityksen lähtökohta on se, että saamista voidaan periä luonnolliselta henkilöltä ulosottotoimin vain määräajan, joka on velan luonteesta riippuen 15 tai 20 vuotta. Siltä varalta, että velallinen epäasianmukaisin toimin välttelee ulosottoperusteen määräaikana täytäntöönpanoa, seurauksena saattaa olla vahingonkorvausvastuu.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että säännökset täytäntöönpanon määräaikaisuudesta tai sen taannehtivuudesta eivät vaikuta lakiehdotusten käsittelyjärjestykseen. Perustuslakivaliokunta ehdottaa kuitenkin harkittavaksi, että sääntelyn ulkopuolelle rajataan sellaiset velalliset, joiden voidaan perustellusti epäillä salanneen omaisuuttaan tai toimineen muutoin lainvastaisella tavalla velkojen vahingoksi.

Lakivaliokunta katsoo, että ulosottoperusteen määräaikaisuuden tuottama etu on tarkoitettu vain niille velallisille, jotka eivät aktiivisin toimin pyri vahingoittamaan velkojen etua. Määräaikaa ei ole tarpeen jatkaa silloin, kun velallinen on syrjäytymisen tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemätön maksamaan velkaansa. Toisaalta valiokunta pitää välttämättömänä huolehtia siitä, etteivät määräaikasäännökset voi johtaa laajamittaisiin väärinkäytöksiin eivätkä tahallisiin velkojen oikeuksien loukkauksiin.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon yhtyen lakivaliokunta ehdottaa, että lukuun lisätään uusi 26 §, jonka mukaan ulosottoperusteen määräaikaa voidaan tietyin edellytyksin jatkaa kymmenellä vuodella.

Määräajan jatkamisesta päättäminen kuuluu tuomioistuimille. Asia käsitellään normaalina riita-asiana. Tuomio, jolla määräaikaa jatketaan, on erityistyyppinen tuomio, joka muistuttaa vahvistustuomiota. Tuomio on kuitenkin aiempaan suoritustuomioon kiinteästi liittyvä täytäntöönpanokelpoinen kuten suoritustuomio. Sen täytäntöönpanokelpoisuus alkaa välittömästi jo käräjäoikeuden tuomion perusteella. Muutoksenhakutuomioistuin voi kuitenkin keskeyttää täytäntöönpanon.

Määräaika lasketaan alkuperäisen määräajan päättymisestä, vaikka tuomio annetaan ennen

kuin alkuperäinen määräaika on kulunut umpeen. Velallisen oikeusturvan kannalta on suotavaa, että tuomioissa nimenomaisesti mainitaan se uusi päivämäärä, johon asti ulosottokelpoisuus jatkuu.

Edellytyksenä määräajan jatkamiselle on, että velkojia vahingoittavat toimet on tehty alkupe-
räisen määräajan kuluessa ja että velkoja nostaa kanteen pykälässä säädettyssä määräajassa. Riittävää on, että kanne nostetaan ennen kuin kaksi vuotta on kulunut alkuperäisen määräajan kulu-
misesta. Tuomioistuinkäsittelyn aikana tapahtuva määräajan päättyminen ei estä jatkamista. Tällöinkin määräaika lasketaan alkuperäisen määräajan päättymisestä.

Pykälän soveltaminen ei ole sidottu siihen, että velallisen toiminta täyttäisi jonkin rikoksen tunnusmerkistön, tai siihen, että toiminta voisi johtaa vahingonkorvauksen tuomitsemiseen. Pykälä täydentää velkojen mahdollisuutta saada perintä jatkumaan esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa näyttöä kärsityn vahingon määrästä ei ole vaikeuksista saatavissa. Tällöin jatketaan al-
kuperäisen saatavan ulosottoperintää.

Velallisen toimilta vaaditaan kuitenkin huomattavaa moitittavuutta. Ulosottooperusteen määräajat ovat niin pitkiä, että niiden jatkami-
sen tulee olla poikkeuksellista. Kaikissa tapauksissa tulee ottaa huomioon myös velallisen ase-
maan liittyvät kohtuusnäkökohdat kokonaisuus-
dessaan.

3 luku. Yleiset menettelysäännökset

1 §. *Ulosoton hakeminen.* Pykälän 3 momentissa on viittaussäännös asiakirjain lähettämisestä annettuun lakiin.

Mainittu laki kumotaan uudella hallintolailla, jonka eduskunta on hyväksynyt 1. käsittelyssä 12.2.2003 ja joka tulee voimaan 1 tammikuuta 2004 (HE 72/2002 vp — HaVM 29/2002 vp).

Valiokunta ehdottaa, että momentti poistetaan. Kumottavan viittaussäännöksen korvaami-
seksi valiokunta on edellä ehdottanut, että 1 lu-
kuun lisätään uusi 1 e §, johon otetaan asiasisäl-
toiset säännökset asiakirjan lähettämisestä.

6 §. *Saamistodisteen liittäminen hakemukseen.* Pykälän 1 momentin mukaan juokseva velkakirja, vekseli tai shekki, johon ulosottooperusteesta määrätty maksuvelvollisuus perustuu, on liitet-
tävä ulosottihakemukseen alkuperäisenä. Taval-
lista velkakirjaa ei siten tarvitse liittää hakemuk-
seen. Kuitenkin, jos täytäntöönpanon luotetta-
vuus sitä edellyttää tai velallinen sitä pyytää, ulosottomiehen tulee ottaa haltuunsa myös ta-
vallinen velkakirja. Jos velkakirjaa ei löydy, ulosottomies voi kuitenkin toimittaa täytäntöön-
panon, mutta hänen on kuultava velallista, jollei kuuleminen ole tarpeetonta.

Valiokunta katsoo, että tilanteessa, jossa vel-
kakirjaa ei löydy, velallista on aina kuultava. Tä-
män vuoksi valiokunta ehdottaa, että kuulemi-
sen harkinnanvaraisuutta ilmentävä sivulause poistetaan.

11 §. *Asiamiehen valtakirja.* Pykälässä ovat säännökset asiamiehen velvollisuudesta esittää ulosottoa hakiessaan hakijan antama valtakirja.

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin tehtäväksi oikeusapulain (257/2002) uudesta terminologiasta johtuva korjaus. Nimike "ylei-
nen oikeusavustaja" muutetaan nimikkeeksi
"julkinen oikeusavustaja".

22 §. *Toimituspaikka.* Pykälä koskee ulosotto-
toimituksen paikkaa. Ulosmittaustoimitus voi-
daan 1 momentin mukaan pitää vastaajan tai si-
vullisen asunnossa tämän suostumuksesta sen
mukaan kuin 49 ja 51 §:ssä säädetään ja muu toi-
mitus, jos se on välttämätöntä täytäntöönpanon
toimittamiseksi.

Voimassa olevan lain mukaan lähtökohtana on, että täytäntöönpano toimitetaan velallisen luona. Jos täytäntöönpano voidaan toimittaa muualla, esimerkiksi ulosottomiehen virkahuo-
neessa, siitä säädetään erikseen.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan erityisesti ulosmittauksen toimittaminen yksi-
tyisoikeudellisen saatavan täytäntöön panemi-
seksi turvaa omalta osaltaan velkojan omaisuus-
densuojaa. Myös velkojan oikeusturvan kannal-
ta on välttämätöntä, että tuomio ei jää vaille to-
siasiallisia vaikutuksia, vaan on julkisen vallan

toimesta tehokkaasti täytäntöön pantavissa. Kotirauhan piiriin ulottuvat täytäntöönpanotoimet ovat näin ollen hyväksyttäviä perusoikeuksien turvaamiseksi. Edelleen, kun otetaan huomioon ulosoton erityisluonne lakiin perustuvien velvoitteiden viimekätisenä täytäntöönpanomenettelynä, ulosottotoimien ulottaminen kotirauhan piiriin myös julkisoikeudellisten saatavien perimiseksi on hyväksyttävää perustuslain 10 §:n 3 momentin kannalta.

Perustuslakivaliokunta pitää pykälän 1 momentin säännöstä "muun toimituksen" pitämisestä asunnossa ongelmallisen avoimena. Perusteluissa esitetyt velallisen moitittavaan käyttäytymiseen liittyvät edellytykset ja toimenpiteen poikkeuksellisuuteen viittaavat rajaukset eivät käy ilmi ehdotetuista säännöksistä. Perustuslakivaliokunnan mielestä lakiehdotusta on välttämättömästi täsmentää, jotta se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Laista tulee ilmetä, mitkä muut toimitukset voidaan pitää asunnossa. Laissa tulee olla myös esityksen tarkoitusta vastaavat riittävän täsmälliset säännökset asunnossa pidettävän toimituksen edellytyksistä ja rajoituksista.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että 1 momentissa väliaikaistoimi rinnastetaan ulosmittaukseen myös velallisen kotirauhan suhteen. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään edellytys, jonka mukaan toimituksen tulee olla ulosottolaissa tarkoitettu, ts. sellaisesta toimituksesta tulee olla nimenomainen säännös ulosottolaissa.

Lakivaliokunta pitää mahdottomana tehtävänä kaikkien niiden toimitusten luettelemista, joiden pitäminen velallisen kotona eri tilanteissa saattaa olla välttämätöntä. Vaarana on, että luettelo jää vajaaksi ja velallisen asunnosta saattaa joissakin tapauksissa muodostua ehdoton turvapaikka täytäntöönpanoa vastaan silloinkin, kun toimitus asunnossa on välttämätön hakijan oikeuksien toteuttamiseksi.

Lakiehdotuksen 1 luvun 19 §:ään sisältyy asianmukaisuuden vaatimus, joka edellyttää, ettei vastaajalle saa aiheuttaa suurempaa haittaa kuin mitä täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Valiokunta katsoo, että tämä ulosottolaissa nimen-

omaisesti ilmaistu suhteellisuusvaatimus yhdesä sen kanssa, että säännöksessä viitataan ulosottolaissa säädettyihin toimituksiin, täyttää perusoikeussuojan vaatimukset.

30 §. Päätöksen tekemisen ajankohta. Pykälän 1 momentin mukaan ulosottomiehen on väitteen tai vaatimuksen johdosta tehtävä päätös viipymättä sen jälkeen, kun väite tai vaatimus on esitetty. Jos väite tai vaatimus koskee tiettyä täytäntöönpanotoimintaa tai toimitusta, ulosottomies voi lykätä päätöksen antamisen sen yhteyteen. Jos päätös annetaan ennakolta, siihen ei momentin mukaan saa erikseen hakea muutosta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että enakkopäätös esimerkiksi jonkin omaisuuden omistussuhteita koskevasta väitteestä voi kuitenkin joissakin tapauksissa — kuten ulosmittauspäätöksen valmistelun pitkittyessä — vaikuttaa yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin välittömän oikeussuojan tarpeen aiheuttavalla tavalla. Tämän vuoksi valtiosääntöoikeudellisesti on selkeintä poistaa muutoksenhakurajoitus lakiehdotuksesta.

Lakivaliokunta toteaa, että pykälän 1 momentin tarkoituksena on turvata se, että asianosainen voi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa saada ennakkollisen vastauksen väitteeseensä. Tällainen ennakkollinen kannanotto ei yleisten prosessisäännösten perusteella kuitenkaan tuota muutoksenhakuoikeutta, koska siinä vaiheessa puuttuu sellainen toimi tai päätös, joka vaikuttaa jonkun oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Tällaisesta enakkopäätöksestä tehtävä valitus jätettäisiin ennenaikaisena käräjäoikeudessa tutkimatta. Muutoksenhakuoikeus alkaa vasta siinä vaiheessa, jolloin asiassa on tehty ulosottolain 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettu päätös, joka koskee jonkun oikeutta. Pykälään sisältyvä muutoksenhakukielto on luonteeltaan informatiivinen. Siinä ei puututa todelliseen muutoksenhakuoikeuteen. Tämän vuoksi lakivaliokunta ei pidä muutoksenhakukiellon poistamista aiheellisenä.

32 §. Kuuleminen. Pykälän mukaan ulosottomiehen tulee varata asianosaiselle tai sivulliselle tilaisuus tulla kuulluksi, jos asialla arvioidaan

olevan tälle huomattava merkitys eikä kuulemiselle ole estettä.

Perustuslain 21 §:ssä säädettyihin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon vaatimuksiin viitaten perustuslakivaliokunta on lausunnossaan arvostellut ehdotetun kuulemissäännöksen väljyyttä. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta katsoo, että oikeutta tulla kuulluksi tulee sanonnallisesti vahvistaa poistamalla pykälästä kuulemisvelvoitteen kynnystä tarpeetomasti nostava sana "huomattava".

Lakivaliokunta toteaa, että tässä pykälässä oleva kuulemissäännös on ulosottolain useita muita kuulemissäännöksiä täydentävä sääntely. Kuuleminen on ulosottolain nimenomaisin säännöksiin järjestetty aina silloin, kun oikeusturvan on katsottu edellyttävän kuulemista. Tällaiseen täydentävään säännökseen ei ole syytä sisällyttää kovin tiukkaa kuulemisvelvollisuutta, koska vaarana on, että se aiheuttaisi ulosottoon vakavia pullonkauloja.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että kuulemista täydentää velalliselle annettava vireilletuloilmoitus, jossa hänelle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Tämän vuoksi etukäteinen kuuleminen ei ole ulosottomenettelyssä samalla tavalla ratkaisevaa kuin esimerkiksi tuomioistuimessa. Ulosottomiehellä on, toisin kuin tuomarilla, suhteellisen laaja mahdollisuus suorittaa itseoikaisu, jos virheellisyys on sattunut. Jos kuulemisen tarpeellisuudesta on epäselvyyttä, ulosottomies voi suorittaa toimen 3 luvun 18 §:ssä tarkoitettuna väliaikaistoimena. Arvioituaan esitykseen sisältyviä kuulemissäännöksiä kokonaisuutena lakivaliokunta katsoo, ettei pykälän tiukentaminen ole tarpeen.

37 §. Yleinen säännös. Pykälän 1 momentissa ilmaistaan se, että ulosoton tiedoksiantojärjestelmä rakentuu hallintotiedoksiantolain pohjalta, jollei ulosottolaissa toisin säädetä.

Tiedoksiannosta hallintoasioissa annettu laki (232/1966) kumotaan uudella hallintolailla ja tiedoksiantoa koskevat säännökset otetaan osaksi hallintolakia, sen 10 luvuksi. Pykälää on tämän vuoksi tarkistettava.

Ulosotto on luonteeltaan lainkäyttöä. Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun tiedoksiantosäännökset eivät kuitenkaan luontevasti sovi ulosottoasioihin, joissa ei ole haasteen tiedoksiantoa vastaavaa vaihetta. Hallintolaki puolestaan ei soveltamisalaansa koskevan rajoituksen perusteella koske ulosottoa. Tästä huolimatta valiokunta katsoo, että ulosottolaissa on tarkoituksenmukaista viitata hallintolain tiedoksiantoa koskeviin säännöksiin.

Edellä todetun perusteella valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentissa viitataan tiedoksiannon vastaanottajan osalta hallintolain vastaaviin säännöksiin, ts. sen 56—58 §:ään. Niissä säädetään vastaanottajasta silloin, kun tiedoksianto on tehtävä yksityishenkilölle, yhteisölle, säätiölle, kuolinpesälle ja konkurssipesälle sekä viranomaiselle. Myös hallintolain 68 §:ssä olevat säännökset sijaistiedoksiannon vastaanottajan korvausvastuusta soveltuvat ulosottoasioihin, joten valiokunta ehdottaa viitattavaksi myös siihen. Korvausvastuu koskee myös kuolinpesän osakasta, joka on laiminlyönyt velvollisuutensa ilmoittaa tiedoksisaannista pesän muille osakkaille.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälää täydennetään uudella 3 momentilla, johon otetaan hallintolain 63 §:ää vastaava säännös tiedoksinnasta ulkomaille.

40 §. Todisteellinen tiedoksianto. Pykälän 2 momentissa on nykyisen hallintotiedoksiantolain mukaisten sijaistiedoksiannon vastaanottajien piiriä laajentava säännös sekä muilta osin viittaus hallintotiedoksiantolakiin.

Hallintolain säätämisen vuoksi momenttia on tarkistettava. Uusiin hallintolain sijaistiedoksiannon vastaanottajaa koskeviin säännöksiin on tehty asiallisesti samat muutokset, joita tässä esityksessä on ehdotettu po. 40 §:ään. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että momenttiin sisällytetään pelkkä viittaus hallintolain 61 §:ään. Siihen sisältyvät säännökset, jotka koskevat sijaistiedoksiannon vastaanottajaa, sijaistiedoksiannosta laadittavaa kirjallista todistusta sekä ajankohdtaa, jolloin tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen.

42 §. *Yksipuolisen tuomion tiedoksianto.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että silloin, kun ulosottoperusteena on yksipuolinen tuomio, jota ei ole annettu tiedoksi, ja ulosottomies tapaa velallisen ulosottoasiassa, ulosottomiehen tulee mahdollisuuksien mukaan huolehtia yksipuolisen tuomion tiedoksi antamisesta.

Hallituksen esityksessä ulosottomiehille ehdotettua velvollisuutta viran puolesta antaa tiedoksi ulosottoperusteena olevat yksipuoliset tuomiot on valmisteluvaiheessa pidetty tärkeänä, koska yksipuoliset tuomiot nykyiseen tapaan oikeuttavat heti niiden antamisen jälkeen täytäntöönpanoon ja sen loppuun saattamiseen ilman vakuusjärjestelyjä. Yksipuolisen tuomion täytäntöönpano estyy vain, jos takaisinsaantihakemusta käsittelevä tuomioistuin antaa keskeytysmääräyksen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa ulosottomiehille ehdotettua tiedoksiantovelvollisuutta on pidetty liian työläänä. Näin laajan tiedoksiantovelvollisuuden arvioidaan ruuhkauttavan ulosoton ja muodostuvan sähköisen asioinnin pullonkaulaksi.

Kun pykälä ei ole osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi, valiokunta ehdottaa sitä muutettavaksi niin, että tiedoksiannon tulee tapahtua hakijan pyynnöstä ja ulosottoasian yhteydessä, jos se sopivasti käy päinsä. Jos hakija pyytää tiedoksiantoa, hänen tulee antaa ulosottomiehelle myös siihen tarvittavat asiakirjat.

Hallituksen esityksessä tavoitellaan velallisen nykyistä parempaa informointia. Valiokunnan mielestä tätä voidaan edesauttaa siten, että vireilletuloilmoituslomakkeisiin lisätään selostus siitä, että ulosotto voidaan saattaa päätökseen, vaikka yksipuolinen tuomio ei ole lainvoimainen. Seuraavissa ulosottolain osauudistuksissa on lisäksi syytä selvittää, voidaanko ulosoton keskeytysäännöksiä kehittämällä lisätä velallisen oikeusturvaa.

44 §. *Poikkeukset vakuuden asettamisvelvollisuudesta.* Pykälä sisältää poikkeussäännöksiä velkojan velvollisuuteen asettaa vakuus ulosottoasiassa. Pykälässä luetellaan ne velkojina toi-

mivat julkisyhteisöt yms., jotka ovat vapautettu- ja vakuuden asettamisvelvollisuudesta.

Voimassa olevassa ulosottolain 3 luvun 20 §:n 3 momentissa, joka vastaa nyt puheena olevaa pykälää, puhutaan vain velkojasta. Tästä huolimatta ilmaisu on käytännössä ymmärretty tätä laajemmin. Ulosottokäytännössä omaksutun kannan mukaisesti valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään velallisen rinnalle hakijaa koskeva maininta. Tällöin vapautus vakuuden asettamisvelvollisuudesta ei rajoitu vain rahasaatavan täytäntöönpanoon, vaan koskee kaikkia pykälässä tarkoitettuja hakijoita täytäntöönpanon velvoitteen laadusta riippumatta eli siis esimerkiksi häätöasian hakijaa.

49 §. *Paikkaan kohdistuva etsiminen.* Pykälän 2 momentissa säädetään, millä edellytyksillä velallisen tai sivullisen asunnosta voidaan etsiä ulosmitattavaa omaisuutta.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota sivullisen asemaan. Lausunnon mukaan ulosottomiehelle ehdotettu toimivalta on sivullisen käsitteen laveuden vuoksi epäasianmukaisen laaja, eikä väljä säännös etsinnän edellytyksistä rajoita riittävän täsmällisesti etsintää täytäntöönpanon kannalta välttämättömiin tilanteisiin. Jotta lakiehdotus voidaan näiltä osin käsitellä taval- lisen lain säätämisyjärjestyksessä, on säännöstä sivullisen asunnossa toimitettavan etsinnän edellytyksistä täsmennettävä niin, että etsintä on poikkeuksellinen keino ja muodostuu siten oikeasuhtaisuuden vaatimuksia vastaavaksi.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälässä säädetyt etsinnän edellytyksiä tiukennetaan kotirauhan turvan tehostamiseksi. Edellytykseksi sille, että omaisuutta voidaan etsiä velallisen kotoa, asetetaan vaatimus siitä, että ulosottomiehellä tulee olla perusteltu aihe olettaa, että siellä on ulosmittauskelpoista omaisuutta. Etsimistoimet sivullisen asunnossa puolestaan edellyttävät erittäin painavia perusteita olettaa, että sieltä löytyy velalliselle kuuluvaa omaisuutta.

Ulosottokäytäntö on jo muotoutunut sellaiseksi, että ulosottomies menee velallisen asuntoon suhteellisen harvoin. Tähän ovat osaltaan

vaikuttaneet vuonna 1997 uudistetut velallisen erottamisesta koskevat säännökset, joilla tavanomainen asuinirtaimisto on suojattu. Tiukentamalla etsinnän edellytyksiä turvataan lain tasolla se, että etsinnästä tulee velallisen asunnon osalta poikkeuksellinen ja sivullisen asunnon osalta hyvin poikkeuksellinen toimi.

Ulosottolain 1 luvun 19 §:ssä oleva suhteellisuusperiaate osaltaan turvaa sitä, että ulosottomies ei saa etsiä omaisuutta velallisen tai sivullisen asunnosta, jos omaisuutta voidaan löytää muualta.

Lakivaliokunta ehdottaa, että asunnon toissijaisuutta toimituspaikkana korostetaan muuttamalla ulosottomiehen etsimisvelvollisuutta ja -oikeutta koskevan säännöksen sanamuotoa. Muutetun sanamuodon mukaan ei ole riittävää se, ettei ulosottomiehen tiedossa ole riittävästi velalliselle riidattomasti kuuluvaa muuta omaisuutta, vaan ulosottomiehen on ensin aktiivisesti pitänyt etsiä tällaista omaisuutta.

Perustuslakivaliokunta katsoo myös, että omaisuuden etsimisen asunnosta tulisi edellyttää velallisen jonkinasteista moitittavana pidettävää käyttäytymistä. Tämän johdosta lakivaliokunta toteaa, että velallinen saa säännönmukaisesti ulosottoasiassa vireilletuloilmoituksen, johon sisältyy ulosottoperusteessa asetetun velvoitteen noudattamiskehotus ja yhteydenottokehotus. Jollei velallinen noudata kehotusta tai ota yhteyttä, täytäntöönpano on voitava siitä huolimatta toimittaa. Edellytys moitittavasta käyttäytymisestä on ongelmallinen, koska yleensä se, etteivät velalliset maksa ulosotossa olevia velkoja, johtuu maksuvaikeuksista eikä moitittavasta käyttäytymisestä. Jos moitittavana käyttäytymisenä pidetään ainoastaan sitä, ettei velallinen maksa eikä vapaaehtoisesti päästä ulosottomiestä asuntoonsa, moitittavuusedellytys ei tuo asian arviointiin mitään uutta.

On myös huomattava, että joskus täytäntöönpanon toimittaminen ilman ennakolta annettua vireilletuloilmoitusta on hakijan oikeuksien turvaamiseksi välttämätöntä. Tällainen tilanne on esimerkiksi vastapuolta kuulematta annetun väliaikaisen turvaamistoimen täytäntöönpano, joissa usein on toimittava ripeästi ilman, että ky-

seessä on vastapuolen moitittava käyttäytyminen. Hakijalla saattaa olla asiassa huomattava taloudellinen intressi. Vaikka nopeiden toimien tarve velallisen kotona on hyvin poikkeuksellista, sellaiseen on oltava mahdollisuus silloin, kun toimet ovat välttämättömiä.

Valiokunta katsoo, että edellä ehdotetut muutokset sekä hallituksen esitykseen sisältyvät muut oikeusturvan takeet kokonaisuutena arvioiden ovat riittäviä perusoikeussuojan kannalta ilman, että säännökseen lisätään velallisen moitittavaa käyttäytymistä koskeva edellytys.

50 §. Henkilöön kohdistuva etsintä. Pykälän mukaan ulosottomies saa ottaa velallisen yllä tai tämän vaatteissa olevan vähäistä arvokkaamman omaisuuden haltuunsa ja tällöin käyttää vastarinnan murtamiseksi tarpeellisia voimakeinoja luvun 83 §:ssä säänneltävin rajoituksin.

Pykälä on merkityksellinen perustuslain 7 §:ssä jokaiselle turvatus henkilökohtaisen koskemattomuuden kannalta. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan saa puuttua mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Lakivaliokunta, jolla ei ole huomauttamista pykälän johdosta, kiinnittää kuitenkin huomiota perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että pykälän mukaan henkilöntarkastuksen edellytyksenä on, että velallinen ei ole noudattanut ulosottomiehen kehotusta vähäistä arvokkaamman omaisuuden luovuttamisesta ja että ulosottomies tietää tai hänen on perusteltua aihetta olettaa velallisella olevan sellaista omaisuutta yllään tai vaatteissaan eikä ulosottomiehen tiedossa ole riittävästi velalliselle riidattomasti kuuluvaa muuta omaisuutta. Omaisuuden haltuun ottamisen tulee voida tapahtua puuttumatta loukkaavalla tavalla velallisen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Perustuslakivaliokunta korostaa, että perustuslain 7 §:stä ja ehdotetusta kiellosta olla puuttumatta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen loukkaavalla tavalla johtuu, että ulosottomiehen toimivalta ulottuu vain velallisen päällysvaatteisiin ja hänen yllään näkyvästi oleviin

esineisiin. Näin sovellettuna toimivaltasäännös rajoittaa riittävästi myös ulosottomiehen oikeutta käyttää itsenäisesti voimakeinoja.

51 §. Selvitysaineiston etsiminen ja haltuun ottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan 49 §:n säännökset asuntoon kohdistuvasta etsimisestä koskevat soveltuvien osin myös ulosottoasiassa tarpeellisen selvitysaineiston etsimistä.

Voimassa olevan 3 luvun 32 a §:n mukaan ulosottomiehellä on velvollisuus hankkia väitetä tai vaatimusta koskevassa asiassa selvitystä, jos se sopivasti käy päinsä, mutta varsinaista omaisuuden etsimiseen liittyvää selvityksen hankkimissäännöstä ei ole. Kun ulosmittattava omaisuus on yhä enenevässä määrin muuttunut konkreettisista esineistä tuloiksi ja saataviksi, usein on olennaisinta löytää selvitys, joka osoittaa mainitunlaisen varallisuuden olemassaolon.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että ehdotus ei näiltä osin vastaa kotirauhan suojaa rajoittavalle laille asetettuja täsmällisyyden ja tarkkuuden vaatimuksia. Tämän vuoksi myös toimenpiteen oikeasuhtaisuutta koskevien vaatimusten täyttyminen jää puutteelliseksi. Sääntelyn ongelmat liittyvät ainakin osittain ehdotuksessa käytettyyn viittaustekniikkaan. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan pykälän säännöksiä asunnossa toimitettavasta selvitysaineiston etsinnästä on täsmennettävä, jotta lakiehdotus voidaan näiltä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Laissa tulee riittävällä tarkkuudella säätää etsinnän edellytyksistä samoin kuin toimenpiteen toissijaisuudesta esimerkiksi niin, että etsintä toimitetaan asunnossa vain, jos se on velallisen antamien tietojen ja muutoin saatavilla olevan selvityksen puutteellisuuden vuoksi välttämätöntä selvityksen hankkimiseksi ulosottokelpoisen varallisuuden olemassaolosta.

Lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan käytännön ulosottotyössä saattaa olla vaikeaa erottaa sitä, onko kysymyksessä selvitysaineisto vai itse ulosmittausobjekti. Esimerkiksi pankkikortti, erilaiset immateriaalioikeudet ja muut sellaiset ulosmittauksen kohteet, jotka eivät ole fyysisen esineen muodossa, käyvät ilmi yleensä

vain tietyistä asiakirjoista ja vastaavasta materiaalista. Hakijan oikeuksien toteuttamisen kannalta selvitysaineiston haltuun saaminen on usein ratkaisevan tärkeää.

Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentissa oleva edellytys siitä, että selvitysaineiston tulee olla asiassa tarpeellista, muutetaan edellytykseksi, jonka mukaan selvitysaineiston tulee olla asiassa välttämätöntä eli siis rinnastua itse ulosmittauksen kohteeseen täytäntöönpanon tuoksellisuuden kannalta.

Lisäksi samat 49 §:ssä ehdotetut tiukennetut edellytykset, joka koskevat ulosmittattavaa omaisuutta, koskevat myös selvitysaineistoa. Sitä ulosottomiehellä on velvollisuus etsiä selvitysaineistoa ensin muualta kuin velallisen kotoa.

60 §. Ulosottoselvityksen toimittamistapa. Pykälän 1 momentin mukaan avustajan läsnäolo ulosottoselvityksessä voidaan kieltää tai asettaa sille ehtoja, jos on aihetta olettaa, että hänen läsnäolonsa tuntuvasti vaikeuttaa täytäntöönpanoa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, ettei oikeutta avustajan käyttämiseen ole asianmukaista rajoittaa viranomaisen oletuksen perusteella. Sen vuoksi säännöksestä tulee poistaa sanat "...on aihetta olettaa, että...".

Lakivaliokunta ehdottaa momentin sanamuodon tarkistamista niin, ettei siinä viitata ulosottomiehen oletukseen. Näin arviointikriteerit tulevat objektiivisemmiksi, joskin kysymyksessä on aina ulosottomiehen arvio tilanteesta.

64 §. Yleinen säännös. Pykälä sisältää yleisiä edellytyksiä sille, milloin ulosottomies voi pyytää tietoja sivulliselta. Yhtenä edellytyksenä on, että ulosottomies katsoo tietojen olevan välttämättömiä siinä yksittäisessä ulosottoasiassa täytäntöönpanoa varten. Pykälän viimeisessä virkkeessä viitataan mahdollisuuteen antaa ulosottomiehelle tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että ulosottomies voi tällä tavoin saada tietoja vain, jos ulosottomiehen oikeudesta saada tai tietoja luovuttavan oikeudesta antaa tietoja

teknisen käyttöyhteyden avulla on säädetty laisaa. Lisäksi katsotaan, että pykälän ensimmäisen virkkeen sanamuoto ("...jos hän katsoo...") on tarkistettava objektiivisin perustein tapahtuvaa arviointia tarkoittavaksi.

Lakivaliokunta ehdottaa pykälän muuttamiseksi sanamuotoa, jossa ensin lausutaan objektiiviset arviointikriteerit ja seuraavassa lauseessa todetaan, että välttämättömyyden arvioi ulosottomies. Viimeksi mainittu on tarpeen, koska ulosottokäytännössä on ilmennyt erimielisyyttä eräiden sivullistahojen ja ulosottomiesten kesken siitä, kenelle kuuluu päätösvalta siitä, ovatko tiedot kyseisessä ulosottoasiassa välttämättömiä. Ulosottomies toimii virkavastuulla, eikä esityksen sanamuoto poista valitusoikeutta.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että säännöksenä ilmaistaan hallituksen esitystä selkeämmin se, että sivullinen saa käyttää teknistä käyttöyhteyttä tietoja antaessaan. Ulosottomiehen tulee huolehtia siitä, että tietoja pyydettyäessä sovitaan sellaisesta teknisen käyttöyhteyden käyttämisestä, joka täyttää tietosuojan vaatimukset.

70 §. Esitutkinta- ja eräät muut viranomaiset sekä tuomioistuimet. Pykälä koskee eräiden viranomaisten oikeutta saada ulosottomieheltä tietoja.

Valiokunta on lisännyt pykälän 1 momentin 4 kohtaan esityksen antamisen jälkeen säädetyn turvallisuus selvityksistä annetun lain säädösnumeron. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momentin sanamuoto muutetaan vastaamaan niitä muutoksia, joita valiokunta jäljempänä ehdottaa tehtäväksi luvun 73 §:ään.

73 §. Kielto luovuttaa eräitä tietoja. Pykälässä asetetaan ulosottomiehelle rajoituksia luovuttaa muun muassa todistajan asemassa olevalta henkilöltä saatuja tietoja ja velalliselta itseltään saatuja sellaisia tietoja, jotka saattavat hänet syytteen vaaraan.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tullut esille huolestuneisuus siitä, että esityksen luovutuskielto säännökset ovat luettavissa melko ehdottomiksi. Tiukasti tulkittuina säännökset saattavat johtaa siihen, että ulosottovalitusasias-

sa ja täytäntöönpanoriidassa käytettävissä oleva oikeudenkäyntiaineisto jää suppeammaksi kuin ulosottomiehen alkuperäisen ratkaisun materiaali.

Tietojen antajan suojaaminen todistuskielto säännösten rikkomiselta ja itsensä syytteen vaaraan asettamiselta ovat tärkeitä ihmisoikeus- ja oikeusturvakysymyksiä. Suojaamista ei kuitenkaan pidä viedä niin pitkälle, että se haittaa sellaisen oikeudenkäynnin tai valitusasian ratkaisemista, joissa edellä mainitut periaatteet eivät ole vaarassa rikkoutua.

Edellä lausutun perusteella valiokunta ehdottaa luovuttamiskieltoa koskevien säännösten tarkistamista siten, että ne rajoittavat ulosottomiehen oikeutta antaa tietoja vain sellaisissa menettelyissä, joissa tietojen antaja tarvitsee suojaa. Menettely, jossa todistaja tarvitsee suojaa, voi olla esimerkiksi takaisinsaantioikeudenkäynti. Tällaisessa oikeudenkäynnissä, jossa tietoja antanut voi kieltäytyä tai on velvollinen oikeudenkäymiskaaren mukaan kieltäytymään todistamasta, ei myöskään ulosottomies saa antaa tietoja eikä aiheuttaa tilannetta, jossa joudutaan ristiriitaan todistamista koskevien säännösten kanssa.

Vastaavasti valiokunta ehdottaa, että velalliselta saatujen tietojen luovutuskielto rajoitetaan koskemaan vain sitä menettelyä, jossa syytteen vaara syntyy. Ulosottomies ei siten voi antaa puheena olevia tietoja syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle eikä myöskään ilmaista niitä rikosoikeudenkäynnissä. Sen sijaan tietoja voidaan käyttää esimerkiksi ulosottovalitusasiassa, täytäntöönpanoriidassa ja takaisinsaantiasian yhteydessä. Jäljempänä 91 §:ssä on hakijaa koskeva kielto käyttää tällaisia tietoja velallisen syytteen saamiseksi. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen periaatteista seuraa, etteivät syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle saa käyttää velallisen ulosottomiehelle antamia tietoja velallisen syytteen saamiseksi, vaikka ovat saaneet ne tietoonsa esimerkiksi oikeudenkäyntiaineistosta.

Teknisenä muutoksena valiokunta lisäksi ehdottaa, että pykälän 1 momentin todistajaa koskevat 1 ja 2 kohdat yhdistetään. Hallituksen esi-

tyksen 4 kohdassa oleva kiello luovuttaa tietoja sivullisen väärinkäytöksistä jää ehdottomaksi kielloksi, joka koskee kaikenlaista menettelyä.

Näistä muutoksista seuraa, että pykälän 1 momentin alusta voidaan poistaa myös säännös siitä, että tietoja voidaan rajoituksista huolimatta antaa toiselle ulosottoviranomaiselle. Ulosottoviranomaisen tietojensaantioikeudesta säädetään ulosottolain 1 luvun 27 §:n 2 momentissa ja 3 luvun 69 §:ssä.

77 §. Muutoksenhakukielto. Pykälän mukaan ulosottomiehen päätökseen uhkasakon asettamisesta ei saa hakea muutosta valittamalla.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa korostetaan, että uhkasakon asettaminen on perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva päätös, joka hänen tulee voida saattaa tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Siksi muutoksenhakukielto on poistettava lakiehdotuksesta, jotta se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että muutoksenhaku sallitaan ja sitä koskevat muutokset tehdään pykälään ja sen otsikkoon. Samalla lakivaliokunta toteaa, ettei muutoksenhakuoikeus voi antaa tietojenantovelvolliselle oikeutta olla antamatta tietoja silloin, kun ulosottomies niitä pyytää. Muussa tapauksessa ulosottomiehen tietojensaantimahdollisuudet vesittyvät ratkaisevasti. Käytännön ulosoton tuloksellisuuden ja hakijan oikeuksien toteuttamisen kannalta ulosottomiehen tietojensaantioikeus on nyky-yhteiskunnassa keskeistä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään säännös siitä, ettei muutoksenhakuoikeudella ole lykkäävää vaikutusta asianomaisen tietojenantovelvollisuuteen.

Jos tietojenantovelvollisuus kuitenkin on epäselvä eikä tietojen saamisen lykkääminen aiheuta hukkaamisvaaraa tai muutoin olennaisesti vaikeuta täytäntöönpanoa, ulosottomiehen on asianmukaisuuden vaatimusta koskevan 1 luvun 19 §:n periaatteiden mukaisesti lykättävä tietojen antamista tai uhkasakon asettamista ja siten

mahdollistettava muutoksenhakuoikeus ilman riskejä. Tuomioistuimen asiana on harkita, keskeytetäänkö täytäntöönpano tietojenantovelvollisuuden osalta vai ei.

79 §. Maksettavaksi tuomitsemisen edellytykset. Pykälän 2 momentin mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, vaikka uhkasakon asettamista koskeva ulosottooperuste ei ole lainvoimainen.

Valiokunta ehdottaa, että momenttiin tehdään valiokunnan edellä 3 luvun 77 §:ään esittämästä muutoksesta johtuva lisäys, jonka mukaan tuomioistuin voi tuomita uhkasakon odottamatta ulosottomiehen asettamispäätöksen lainvoimaisuutta. Uhkasakon teho pakkokeinona edellyttää tätä.

83 §. Henkilöön kohdistuvat voimakeinot. Pykälän nojalla ulosottomies saa käyttää kohtaanansa vastarinnan murtamiseksi tarpeellisia voimakeinoja pykälässä säädetyin rajoituksin.

Eduskunta on 30.1.2003 hyväksynyt rikoslain yleisten oppien uudistamiseksi lain rikoslain muuttamisesta (HE 44/2002 vp — LaVM 28/2002 vp). Lakiin sisältyy voimakeinojen käytön liioittelua koskevat uudet säännökset. Kun rikoslain muutoksen on tarkoitus tulla voimaan ennen ulosottolain muutosta, valiokunta ehdottaa, että henkilöön kohdistuvia voimakeinoja koskevaan pykälään lisätään uusi 2 momentti, jossa on viittaus mainittuihin rikoslain säännöksiin.

87 §. Takaisinsaantikanne ulosottoasian vireilläolon jälkeen. Pykälä koskee takaisinsaantikanteen vireillepanoaikaa. Pykälän 2 momentin mukaan määräaika alkaa, kun osituskirja annetaan tuomioistuimeen.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen ulosottolakiin on tehty muun lainsäädännön muuttamisesta johtuva muutos, jonka mukaan osituskirjaa ei nykyään anneta tuomioistuimeen vaan maistraattiin. Valiokunta ehdottaa, että momentti muutetaan vastaamaan tätä 1 maaliskuuta 2002 voimaan tullutta lakia (930/2002).

91 §. Tietojen antaminen hakijalle. Pykälässä säädetään siitä, mitä tietoja ulosottomies saa antaa hakijalle.

Valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi edellä 3 luvun 73 §:ään tehtyjen tarkistusten johdosta, jotta pykälät ovat sopusoinnussa keskenään. Pykälään tehtävien muutosten tarkoituksena on toisaalta turvata hakijan riittävä tietojensaanti ja toisaalta estää se, ettei kiertotietä rikota todistamiskiellossäännöksiä tai ihmisoikeusperiaatetta, jonka mukaan kenenkään ei tarvitse saat-
taa itseään syytteen vaaraan.

100 §. Pieni jäännössaataava. Pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä rahamäärästä, jota pienemmän määrän ulosottomies saa jättää perimättä.

Perustuslakivaliokunta katsoo lausun-
saan, että ulosottolakiehdotukseen sisältyvät asetuksenantovaltuudet ovat ongelmallisen avoimia perustuslain 80 §:n 1 momenttiin sisältyvän säännöksen kannalta. Sen mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä perustuslain mukaan muuten lain alaan kuuluvista asioista on säädettävä lailla. Ehdotetut valtuudet koskevat velkojan oikeutta saada ulosotossa kertyneistä varoista suorituksia, min-
kä vuoksi valtuussäännöksiä on välttämättä täydennettävä asetuksenantajan harkintavaltaa rajoittavin maininnoin esimerkiksi säännöksissä tarkoitettujen määrien vähäisyydestä.

Asetuksenantovaltuuden täsmentämiseksi valiokunta ehdottaa pykälän tarkistamista siten, että perimättä jätettävän jäännössaataavan tulee olla vähäinen.

4 luku. Ulosmittauksesta

15 §. Pykälän uuden 2 momentin mukaan ulosottomies voi antaa hakijalle estetodistuksen arvioituaan, ettei velallisen omaisuudesta kerry valtioneuvoston asetuksella säädettävää vähimmäismäärää. Momentin tarkoituksena on estää sellaisten saatavien kerääntyminen ulosottoon, joille olisi tulossa mitättömän pieni jako-osa.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt säännöstä ongelmallisen avoimena perustuslain 80 §:n 1 momenttiin sisältyvän säännöksen kannalta.

Lakivaliokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään sana "vähäinen", jolla määritellään vähimmäiskertymän määrä. Valiokunta on edellä ehdottanut 3 luvun 100 §:ään vastaavaa muutosta.

6 luku. Ulosmittauksesta kertyneitten varain tilityksestä ja jakamisesta

23 §. Pykälän 1 momentti koskee vähimmäiskertymävaatimusta tilityksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tätä pykälää on arvosteltu perustuslain 80 §:n kannalta. Säännöksen tarkentamiseksi lakivaliokunta ehdottaa, että myös tähän momenttiin lisätään sana "vähäistä". Muutos vastaa edellä 3 luvun 100 §:n ja 4 luvun 15 §:n kohdalla ehdotettua.

Voimaantulosäännös

Hallituksen esityksen mukaan laki tulee voimaan 1.3.2003. Voimaantuloaika on kytketty kiinteästi ulosoton valtakunnallisen tietojärjestelmän käyttöönottoon niin, että uudet säännökset eivät voi tulla voimaan ennen tietojärjestelmän käyttöön ottoa. Valiokunnan saaman tiedon mukaan tietojärjestelmän käyttöön ottaminen kuitenkin viivästyy yhdellä vuodella. Tämän vuoksi valiokunta on muuttanut voimaantulosäännöksen 1 momentissa olevan voimaantuloajan 1 päiväksi maaliskuuta 2004.

Edellä yleisperusteluissa lausuttuun viitaten valiokunta katsoo, että 3 momentissa olevia lama-ajan ulosottooperusteiden täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä ei voida muuttaa. Sen vuoksi momentin määräpäivä säilytetään ennallaan, jolloin 1 maaliskuuta 1993 tai sitä ennen annetut ulosottooperusteet ovat menettäneet merkityksensä ulosottooperusteena saatavan luonteen mukaan joko maaliskuun alusta vuonna 2008 tai vuonna 2013.

Voimaantulosäännöksen 3 momentissa oleva viittaus lain 2 luvun 24 ja 25 §:ään on uuden 26 §:n takia muutettava viittaukseksi kaikkiin näihin pykäliin.

Voimaantulosäännöksen 4 momentin ensimmäiseen virkkeeseen ehdotettu säännös, jonka mukaan 3 luvun 5 §:n 2 momenttia sovelletaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2004, käy lain voimaantulon myöhentymisen vuoksi tarpeetto-

maksi. Valiokunta ehdottaa virkkeen poistamista.

2. Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

2 §. Pykälän mukaan ulosottolakia sovelletaan myös julkisoikeudellista saamista koskevassa ulosotossa, jollei tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa toisin säädetä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa pykälään sisältyvää toissijaisuuslauseketta pidetään harhaanjohtavana, koska siinä viitataan mahdollisuuteen antaa asetuksella ulosottolaista poikkeavia säännöksiä. Sen vuoksi viittaus on poistettava pykälästä.

Lakivaliokunta ehdottaa, että pykälästä poistetaan sanat "tai sen nojalla annetun asetuksen".

3 §. Pykälän mukaan saamisen ulosottoa haetaan ulosottolain 3 luvussa säädetyllä tavalla. Lisäksi pykälässä on hakemusasiakirjoja koskevia täydentäviä säännöksiä.

Valiokunta ehdottaa, että pykälää täydennetään uudella 2 momentilla, jonka mukaan rahat tai luottolaitos, perimisliike tai muu asiamies ei voi veronulosottoasiassa esiintyä velkojan toimeksiannosta hakijana. Säännös on nykyisin veronulosottoasetuksen 2 §:ssä. Kun kysymyksessä on oikeusturvan kannalta tärkeä säännös, valiokunta katsoo, että se on edelliseen 2 §:ään tehdyn muutoksen johdosta nostettava lakiin.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännöksen 1 momenttiin muutetaan lain voimaantuloajaksi 1.3.2004.

3. Laki määräajasta velkomisasioissa sekä julkisesta haasteesta velkojille annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 11.1.2003 hyväksynyt hallituksen esityksen HE 178/2002 vp nojalla lain velan vanhentumisesta, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2004 alusta. Vanhentumislaila ku-

motaan 3. lakiehdotuksessa tarkoitettu vanhentumisasetus.

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hylätään tarpeettomaksi käyneenä.

Valiokunta kiinnittää huomiota uuden vanhentumislain siirtymäsäännökseen, jonka mukaan lain voimaantullessa velan vanhentuminen keskeytyy lain 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla, jos velkaa koskeva asia on lain voimaan tullessa vireillä. Vireillä olevassa ulosottoasiassa edellytetään kuitenkin lisäksi, että velalliselle on ilmoitettu velkojan vaatimuksesta tai että vanhentuminen on muulla tavoin katkaistu ulosottomenettelyssä ennen kuin velka muutoin vanhentuu. Ulosottoasiassa vanhentumisen katkeaminen ei siten ole automaattista.

4. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 24 §:n muuttamisesta

24 §. *Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat.* Pykälän 1 momentin 23 kohtaan ehdotetaan otettavaksi säännökset, jotka koskevat muun kuin ulosottorekisteriin talletetun ulosottoviranomaisen asiakirjan julkisuutta. Sen mukaan salassa pidettäviä olisivat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa.

Tarkoituksena on, että julkisuuslain säännös koskee sellaisten tietojen saamista, joita tarvitaan ulosottotoimitusten ja ulosottomiehen toimien lainmukaisuuden kontrollointiin. Sen sijaan luonnollista henkilöä koskevien velallistietojen julkisuus rajoittuu niihin yleisöjulkisiin todistuksiin, joita ulosottolain 1 luvun 31 §:ssä tarkoitetaan.

Valiokunta ehdottaa po. salassapitosäännöksen sanamuodon selkeyttämistä, jotta saadaan ehdotettua yksiselitteisemmin ilmaistuksi se, että tietoja koskevat samat salassapitosäännökset siitä riippumatta, ovatko tiedot ulosottorekisterissä vai muussa asiakirjassa. Lainkohdassa säilytetään nimenomainen säännös siitä, että

ulosottoselvitys on kokonaisuudessaan salassa pidettävä asiakirja.

Voimaantulosäännös. Myös tämän lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen on tehtävä voimaantuloaikaa koskeva myöhennys, ts. laki tulee voimaan 1.3.2004.

5. Laki ulosottomaksuista annetun lain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännöksessä olevaa voimaantulopäivää on myöhennetty yhdellä vuodella, joten laki tulee voimaan 1.3.2004.

Hallituksen esityksen mukaan tilitysmaksun periminen määräytyisi sen mukaan, onko ulosmittaus tehty ennen lain voimaan tuloa vai ei. Lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan tämä voisi aiheuttaa virheitä, kun myöhemmin kunkin asian tilitysvaiheessa pitäisi eritellä, milloin ulosmittaus on toimitettu. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännökseen lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan uutta tilitysmaksua ryhdytään perimään vasta puolen vuoden kuluttua lain voimaan tulosta. Valiokunnan käsityksen mukaan tilitysmaksun perimisen selkeytymisestä hyötyvät ulosoton kaikki osapuolet.

6.—11. lakiehdotukset

Kunkin lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen on tehty lainsäädännön voimaantulon siirtymisestä johtuva muutos, ts. lait tulevat voimaan 1.3.2004.

12. Laki konkurssisäännön 6 ja 25 §:n muuttamisesta

6 ja 25 §. Kummassakin pykälässä on viittaus ulosottolain 2 luvun 24 ja 25 §:ään.

Valiokunta on edellä ehdottanut, että ulosottolain 2 lukuun lisätään uusi 26 §, joka kuuluu samaan asiakokonaisuuteen kuin 24 ja 25 §. Valiokunta ehdottaa, että puheena olevien pykälien viittaussäännöksiä tarkistetaan niin, että ne kattavat myös uuden 26 §:n.

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännökseen tehdään vastaava muutos kuin muihinkin esitykseen kuuluviin lakeihin, ts. laki tulee voimaan 1.3.2004.

Eduskunta-aloitteet

Käsiteltäviksi otetuissa laki- ja toimenpideoitteissa ehdotetaan erilaisia toimenpiteitä ulosottovelallisten aseman helpottamiseksi. Ehdotetut toimenpiteet eroavat jossain määrin hallituksen esitykseen sisältyvistä ehdotuksista. Kun valiokunta on asettunut puoltamaan hallituksen esityksen hyväksymistä, valiokunta ehdottaa laki- ja toimenpideoitteiden hylkäämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 3. lakiehdotus hylätään,

että 1., 2. ja 4.—12. lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoitteet LA 4/1999 vp ja LA 28/1999 vp hylätään,

että toimenpideoite TPA 77/2002 vp hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****ulosottolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun ulosottolain (37/1895) 1 luvun 8 § ja 5 luvun 53 §, sellaisena kuin niistä on 1 luvun 8 § laeissa 197/1996 ja 447/2001,

muutetaan 1 luvun 1 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 2 §, 5 §:n 1—3 ja 7 kohta, 15 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 16 ja 17 §, 3 luku, 6 luvun 23 §, 8 luvun 6 ja 9 § sekä 9 luvun 11 §:n 1 momentti ja 15 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 1 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 2 §, 15 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 16 ja 17 §, 8 luvun 9 § sekä 9 luvun 11 §:n 1 momentti ja 15 §:n 2 momentti mainitussa laissa 197/1996, 1 luvun 5 §:n 1 kohta laissa 481/1999 sekä 2, 3 ja 7 kohta sekä 8 luvun 6 § laissa 792/1996, 3 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä 6 luvun 23 § laissa 1586/1992, sekä

lisätään 1 lukuun uusi 1 a—1 e §, 2 §:n edelle uusi väliotsikko, uusi 2 a ja 18—35 § ja 24 ja 30 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin siitä lailla 1055/1991 kumotun 2 luvun tilalle uusi 2 luku, 4 lukuun uusi 3 a ja 13 a § sekä luvun 15 §:ään uusi 2 momentti ja 17 §:ään uusi 2 momentti, 5 luvun 49 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 168/1925 ja 658/1987, uusi 3 momentti, lakiin uusi 6 a luku, 8 luvun 8 §:ään uusi 2 momentti, 9 luvun 5 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 197/1996, uusi 2 momentti, 11 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 momentti, 15 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti ja 18 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti, 10 luvun 8 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 11 luku seuraavasti:

1 luku

(2 ja 3 mom. *poist.*)

Yleiset säännökset

1 e § (Uusi)

Soveltamisala ja määritelmiä**Asiakirjan lähettäminen**

1 ja 1 a—c §
(Kuten HE)

Asiakirja saadaan lähettää ulosottomiehelle postitse lähettäjän omalla vastuulla.

1 d §

Asiakirjan saapumispäiväksi katsotaan se päivä, jona lähetys on saapunut ulosottomiehen toimipaikkaan tai postilokeroon taikka kun ulosottomiehelle on toimitettu ilmoitus lähetyksen saapumisesta postiyritykseen.

Sähköinen viesti (*poist.*)

Lähettäjän on huolehdittava siitä, että asiakirja, jonka toimittamiselle on säädetty tai asetettu määräaika, saapuu ulosottomiehelle määräajassa.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sähköisestä viestistä on voimassa, mitä sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään. Jos sähköisen viestin lähettäjältä on epäselvyyttä, ulosottomiehen tulee varmistaa viestin oikeellisuus.

Ulosottoviranomaiset

2, 2 a ja 5 §
(Kuten HE)

Esteellisyys ja asianmukaisuuden vaatimus

15—18 §
(Kuten HE)

19 §

Asianmukaisuuden vaatimus

Ulosottomiehen tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Täytäntöönpanotehtävät tulee suorittaa joutuisasti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti aiheuttamatta vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Ulosottomiehen tulee edistää vastaajan omatoimisuutta ja asianosaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla (*poist.*).

20—23 §
(Kuten HE)

Ulosottorekisteri

24—29 §
(Kuten HE)

Rekisteritietojen julkisuus ja luovuttaminen

30 ja 31 §
(Kuten HE)

32 §

Luottotietotoiminnan harjoittajan oikeus tiedonsaantiin

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu saatava tulee kokonaan perityksi ulosotossa tietojen luovuttamisen jälkeen, ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä ilmoittaa siitä luottotietotoimin-

nan harjoittajalle. Jos ulosottoperuste kumotaan (*poist.*), ulosottomiehen on *pyynnöstä* ilmoitettava siitä luottotietotoiminnan harjoittajalle rekisterimerkintöjen poistamista varten. *Samoin on meneteltävä, jos käy ilmi, että ulosotto on muusta syystä ollut aiheeton.*

(4 mom. kuten HE)

33 ja 34 §
(Kuten HE)

35 §

Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Oikeusministeriö voi päättää teknisen käyttöyhteyden perustamisesta ja tietojen luovuttamisesta sen avulla ulosottorekisteristä, jos tietojen vastaanottajalla on lain mukaan oikeus saada tietoja ulosottoviranomaiselta sähköisessä muodossa. *Ennen käyttöyhteyden avaamista tietojen vastaanottajan on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.*

2 luku

Ulosottoperusteet*Ulosottoperuste täytäntöönpanon edellytyksenä*

1 ja 2 §
(Kuten HE)

Tuomion lainvoimaisuus

3—12 §
(Kuten HE)

Keskeytysmääräys ja täytäntöönpanon peruuttaminen

13—15 §
(Kuten HE)

16 §

Velkojan palautusvelvollisuus

(1 mom. kuten HE)

Nostetulle rahamäärälle on maksettava korkoa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaisesti. Korko lasketaan siitä päivästä, jona varat tulivat ulosottomiehelle, siihen asti, kun kuukausi on kulunut myöhemmän tuomion antopäivästä tai varat on tätä ennen palautettu. Mainittu ajan jälkeen korkoa on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti.

17 §

(Kuten HE)

Muun ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus

18—21 §

(Kuten HE)

Kuittaus

22 ja 23 §

(Kuten HE)

Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaisuus

24 ja 25 §

(Kuten HE)

26 § (*Uusi*)***Määräajan jatkaminen***

Velkoja voi nostaa tuomioistuimessa kanteen velallista vastaan ja vaatia 24 §:n 1 momentissa tarkoitetun määräajan jatkamista. Tuomioistuin voi määrätä määräajan jatkumaan 10 vuotta laskettuna alkuperäisen määräajan päättymisestä, jos velallinen on alkuperäisen määräajan kuluessa siirtänyt tuntuvasti varojaan ulkomaille tai muutoin olennaisesti vaikeuttanut velkojan maksunsaantia eikä määräajan jatkamista voida pitää velallisen kannalta kohtuuttomana. Kanne on nostettava viimeistään kahden vuoden

kuluessa alkuperäisen määräajan päättymisestä. Tuomio, jolla määräaikaa on jatkettu, on heti täytäntöönpanokelpoinen, jollei muutoksenhakutuomioistuimella tai keskeytä täytäntöönpanoa.

3 luku

Yleiset menettelysäännökset*Ulosottoasian vireillepano*

1 §

Ulosoton hakeminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(3 mom. *poist.*)

2—5 §

(Kuten HE)

6 §

Saamistodisteen liittäminen hakemukseen

Juokseva velkakirja, vekseli tai shekki, johon ulosottoperusteessa määrätty maksuvelvollisuus perustuu, on liitettävä hakemukseen alkuperäisenä. Jos täytäntöönpanon luotettavuus sitä edellyttää tai jos velallinen sitä pyytää, ulosottomiehen tulee ottaa haltuunsa myös tavallinen velkakirja. Ulosottomies voi toimittaa täytäntöönpanon, vaikka tavallinen velkakirja on kadonnut tai sitä ei ole muusta syystä mahdollista liittää hakemukseen. Velallista on tällöin kuultava ennen täytäntöönpanoa (*poist.*).

(2 mom. kuten HE)

7—9 §

(Kuten HE)

Asiamies ja avustaja

10 §

(Kuten HE)

11 §

Asiamiehen valtakirja

Asianajaja, *julkinen* oikeusavustaja sekä tietojärjestelmähakijan hakemuksessaan ilmoittama asiamies saavat edustaa päämiestään ilman valtakirjaa, jollei ulosottomies toisin määrää. Muun asiamiehen on esitettävä päämiehensä allekirjoittama valtakirja, jollei oikeutta toimia asiamiehenä voida pitää epäilyksettömänä. Varojen nostamiseen tai omaisuuden haltuun ottamiseen kaikilla asiamiehillä on oltava siihen nimenomaisesti oikeuttava valtakirja tai tällaisesta oikeudesta on ilmoitettava tietojärjestelmähakemuksessa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

12 §

(Kuten HE)

Velalliskohtainen ulosottoasioiden käsittely

13—15 §

(Kuten HE)

Ulosottomiesten yhteistoiminta

16 ja 17 §

(Kuten HE)

Väliaikaistoimi

18—20 §

(Kuten HE)

Täytäntöönpanotoimitus

21 §

(Kuten HE)

22 §

Toimituspaikka

Jollei toisin säädetä, täytäntöönpanotoimitus pidetään ulosottomiehen virkahuoneessa, omai-

suuden sijaintipaikalla, toimituksen kohteena olevassa paikassa taikka ulosottomiehen sopivaksi katsomassa muussa tilassa tai paikassa. Ulosmittaustoimitus voidaan pitää *ja väliaikaistoimi suorittaa* vastaajan tai sivullisen suostumuksetta tämän asunnossa sen mukaan kuin 49 ja 51 §:ssä säädetään ja muu *tässä laissa tarkoitettu* toimitus, jos se on välttämätöntä täytäntöönpanon toimittamiseksi.

(2 mom. kuten HE)

23—27 §

(Kuten HE)

Ulosottomiehen päätös

28—31 §

(Kuten HE)

Kuuleminen ja ilmoitukset

32—36 §

(Kuten HE)

Asiakirjan antaminen tiedoksi

37 §

Yleinen säännös

Jollei tässä laissa toisin säädetä, *tiedoksianto vastaanottajasta on soveltuvien osin voimassa, mitä hallintolain (/) 56—58 ja 68 §:ssä säädetään*. Tiedoksiannossa tulee pyrkiä huolehtimaan siitä, että salassa pidettävä tieto pysyy salassa.

(2 mom. kuten HE)

Tiedoksianto toimitetaan ulkomaille tämän lain tai asianomaisen vieraan valtion lainsäädännön mukaan, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista muuta johdu. (Uusi 3 mom.)

38 ja 39 §

(Kuten HE)

40 §

Todisteellinen tiedoksianto

(1 mom. kuten HE)

Jollei 41 §:ssä tarkoitettu tiedoksianto onnistu asia huomioon ottaen kohtuullisena pidettävässä ajassa, asiakirja annetaan tiedoksi sijais-tiedoksiantona *noudattaen soveltuvin osin, mitä hallintolain 61 §:ssä säädetään.*

(3 mom. kuten HE)

41 §

(Kuten HE)

42 §

Yksipuolisen tuomion tiedoksianto

Jos täytäntöönpanon yhteydessä käy sopivasti päinsä, ulosottomiehen tulee hakijan pyynnöstä antaa vastaajalle tiedoksi hakemukseen liitetty, lainvoimaa vailla olevan yksipuolisen tuomion jäljennös tai sellainen yksipuolinen tuomio, jossa olevan merkinnän mukaan sitä ei tarvitse liittää ulosottohakemukseen.

Vakuus

43 §

(Kuten HE)

44 §

Poikkeukset vakuuden asettamisvelvollisuudesta

Vakuutta ei vaadita *hakijalta tai* velkojalta, joka on julkisyhteisö tai julkisoikeudellinen laitos, valtion vakuusrahastosta annetussa laissa (379/1992) tarkoitettu omaisuudenhoitoyhtiö taikka sellainen luotto- tai vakuutuslaitos, jonka vakavaraisuus on Suomessa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa julkisen valvonnan alainen, eikä myöskään Eläketurvakeskukselta (*poist.*). Ulosottomiehellä on kuitenkin oikeus tarvittaessa vaatia vakuus luotto- tai vakuutuslaitokselta.

45—47 §

(Kuten HE)

Omaisuu den ja selvitysaineiston etsiminen

48 §

(Kuten HE)

49 §

Paikkaan kohdistuva etsiminen

(1 mom. kuten HE)

Etsimistoimia saadaan suorittaa myös velallisen asunnossa tämän suostumuksetta, jos on *perusteltua* aihetta olettaa, että siellä on ulosmittauskelpoista omaisuutta eikä *ulosottomies ole saanut selville riittävästi velalliselle riidattomasti kuuluvaa* muuta omaisuutta (*poist.*). Mitä tässä säädetään velallisesta, koskee myös sivullista, jos on *erittäin painava peruste* olettaa, että sivullisen asunnossa on velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Sivulliselle on ensin varattava tilaisuus luovuttaa tällainen omaisuus, jollei välittömiä etsimistoimia voida pitää välttämättöminä.

50 §

(Kuten HE)

51 §

Selvitysaineiston etsiminen ja haltuun ottaminen

Mitä 49 §:ssä säädetään, koskee soveltuvin osin myös ulosottoasiassa *välttämättömän* selvitysaineiston etsimistä.

(2 mom. kuten HE)

Velallisen tietojenantovelvollisuus

52—56 §

(Kuten HE)

Ulosottoselvitys

57—59 §

(Kuten HE)

60 §

Ulosottoselvityksen toimittamistapa

Ulosottoselvitys toimitetaan laatimalla pöytäkirja vastauksista, jotka tietojenantovelvollinen antaa ulosottomiehen kysymyksiin. Lisäksi tietojenantovelvollinen voidaan velvoittaa laatimaan luettelo velallisen omaisuudesta ja varallisuudesta, tuloista ja veloista tai antamaan selkeää luetteloa varten tarpeelliset tiedot. Avustajan läsnäolo voidaan kieltää tai asettaa sille ehtoja, jos hänen läsnäolonsa tuntuvasti vaikeuttaisi täytäntöönpanoa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

61—63 §
(Kuten HE)*Sivullisen ja viranomaisen tietojenantovelvollisuus*

64 §

Yleinen säännös

Sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään, ulosottomiehellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä maksutta saada jäljempänä säädettyt tiedot, asiakirjat ja aineistot, jos ne ovat yksittäisessä ulosottoasiassa välttämättömiä täytäntöönpanoa varten. Välttämättömyyden arvioi ulosottomies. Tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oikeusministeriö voi maksaa korvausta käyttöyhteyden perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista.

65—68 §
(Kuten HE)*Ulosottoviranomaisen oikeus luovuttaa tietoja*69 §
(Kuten HE)

70 §

Esitutkinta- ja eräät muut viranomaiset sekä tuomioistuimet

Ulosottoviranomainen saa yksittäistapauksessa antaa pyydettäessä ulosottoviranomaisen asiakirjasta vastaajan tunnistetietoja ja yhteystietoja sekä vastaajan taloudellista asemaa ja toimintaa koskevia tietoja:

(1—3 kohta kuten HE)

4) suojelupoliisille ja pääesikunnalle turvallisuusselvityksistä annetussa laissa (177/2002) säädetyn laajan turvallisuus selvityksen tekemistä varten;

(5—7 kohta kuten HE)

Ulosottomies saa ilmaista tuomioistuimelle 1 momentissa tarkoitetun asian, ulosottovalituksen, täytäntöönpanoriidan ja takaisinsaantiasian käsittelyä varten tarpeelliset ulosottoasiiaan liittyvät tiedot (*poist.*). Mitä 73 §:ssä säädetään, ei estä ulosottomiestä ilmaisemasta tarpeellisia tietoja tuomioistuimelle ulosottovalituksen ja täytäntöönpanoriidan käsittelyä varten, vaikka tietojen antaja käyttää oikeuttaan kieltäytyä todistamasta.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

71 ja 72 §
(Kuten HE)

73 §

Kielto luovuttaa eräitä tietoja

Ulosottomies ei saa luovuttaa (*poist.*) tietoa, joka on olennaisin osin saatu:

1) henkilöltä, joka on siinä menettelyssä todistajana velvollinen tai oikeutettu kieltäytymään todistamasta siitä seikasta, jollei kieltäytymään oikeutettu anna luovuttamiseen suostumustaan;

(2 kohta *poist.*)

2) velalliselta kysyttäessä 52 §:n 6—8 kohdassa tarkoitetusta seikasta, jos vastauksesta käy ilmi, että velallinen on saattanut syyllistyä muuhun kuin ulosottomenettelyssä tehtyyn rikok-

seen, ja tiedon luovuttaminen saattaa hänet *siinä menettelyssä* syytteen vaaraan; *tai*

(3 kohta kuten HE:n 4 kohta)

(2 mom. kuten HE)

Uhkasakko

74—76 §

(Kuten HE)

77 §

Muutoksenhaku

Ulosottomiehen päätökseen, joka koskee uhkasakon asettamista, (*poist.*) saa hakea muutosta valittamalla. *Muutoksenhaku ei kuitenkaan lykkää asianomaisen velvollisuutta noudattaa ulosottomiehen asettamaa velvoitetta.* Ulosottomies voi oikaista päätöstään noudattaen, mitä 9 luvun 1—3 §:ssä säädetään.

78 §

(Kuten HE)

79 §

Maksettavaksi tuomitsemisen edellytykset

(1 mom. kuten HE)

Uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, vaikka uhkasakon asettamista koskeva ulosotto-peruste *tai ulosottomiehen päätös* ei ole lainvoimainen.

80 ja 81 §

(Kuten HE)

Voimakeinot

82 §

(Kuten HE)

83 §

Henkilöön kohdistuvat voimakeinot

(1 mom. kuten HE)

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä. (Uusi 2 mom.)

Takaisinsaanti

84—86 §

(Kuten HE)

87 §

Takaisinsaantikanne ulosottoasian vireilläolon jälkeen

(1 mom. kuten HE)

Jos kysymys on osituksesta eikä siitä ole annettu *maistraattiin* osituskirjaa, takaisinsaantikanteen saa nostaa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun osituskirja annetaan *maistraattiin*.

88—90 §

(Kuten HE)

91 §

Tietojen antaminen hakijalle

Ulosottomiehen tulee viipymättä ilmoittaa hakijalle, jonka saatavan suuruus huomioon ottaen sillä ilmeisesti on merkitystä, havaitsemistaan seikoista, jotka saattavat antaa aiheen takaisinsaantikanteen nostamiseen, hakemukseen konkurssiin asettamiseksi tai muuhun vastaavaan erityiseen toimeen hänen saatavansa perimiseksi. Hakijalle tulee antaa myös mahdollinen ulosottoselvityspöytäkirja ja muut tarpeelliset asiakirjat. Ulosottomies *saa antaa* hakijalle myös 73 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja. Hakija ei saa käyttää *näitä* tietoja oikeudenkäymiskaaren todistamista koskevien rajoitusten kiertämiseksi eikä velallisen syytteen saattamiseksi. Ulosottomiehen tulee muistuttaa hakijaa mainituista rajoituksista.

Suorituskielto luotonannossa

92 ja 93 §

(Kuten HE)

Vireilläolon päättyminen lopputilitykseen tai täytäntöönpanon esteeseen

94—99 §
(Kuten HE)

100 §

Pieni jäännössaatava

Jos hakijan saatavasta on tilityksen jälkeen jäljellä *enintään* valtioneuvoston asetuksella *säädetty vähäinen* rahamäärä, ulosottomies saa jättää sen perimättä ja tehdä lopputilityksen. Mitä tässä säädetään, ei koske lapselle tulevaa elatusapua tai sille kertyvää viivästyskorkoa.

Passiivisaatava

101—103 §
(Kuten HE)

Suppea ulosotto

104—106 §
(Kuten HE)

Täydentäviä säännöksiä

107—110 §
(Kuten HE)

4 luku

Ulosmittauksesta

3 a ja 13 a §
(Kuten HE)

15 §

— — — — —
Jos velallisen omaisuutta on ulosmitattuna toisen velkojan saatavan perimiseksi ja ulosottomies arvioi, ettei hakijan saatavalle etuoikeussäännökset huomioon ottaen kertyisi siitä omaisuudesta valtioneuvoston asetuksella säädettyä *vähäistä määrää*, hakijalle annetaan estetodistus, jollei sitä voida pitää kohtuuttomana. Tois-

tuvaistulon ulosmittauksessa mainittu vähimmäismäärä lasketaan seuraavan kuuden kuukauden ajalta.

17 §
(Kuten HE)

5 luku

Ulosmitatun omaisuuden rahaksi muuttamisesta

49 §
(Kuten HE)

6 luku

Ulosmittauksesta kertyneitten varain tilityksestä ja jakamisesta

23 §

Kun usea velkoja vaatii maksua ulosmittauksesta kertyneistä varoista eikä jollekin saatavalle kertyisi valtioneuvoston asetuksella säädettyä *vähäistä määrää* suurempaa jako-osaa, saatava voidaan jättää ottamatta huomioon jaossa.
(2 ja 3 mom. kuten HE)

6 a luku

Muun kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpano*Häätö*

1—8 §
(Kuten HE)

Luovutusvelvoite

9—11 §
(Kuten HE)

Tekemisvelvoite

12—15 §
(Kuten HE)

Kieltovelvoite

16 ja 17 §
(Kuten HE)

8 luku

Ulosottoasiain kuluista

6, 8 ja 9 §
(Kuten HE)

9 luku

Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita ja täytäntöönpanon keskeyttäminen

5, 11, 15 ja 18 §
(Kuten HE)

10 luku

Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn

8 §
(Kuten HE)

11 luku

Erinäiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

(2 mom. kuten HE)

Lain 2 luvun 24—26 §:ää sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa annettuun ulosottoperusteeseen ja lain voimaan tullessa vireillä olevaan ulosottoasiaan. Jos kuitenkin mainitun luvun 25 §:ssä tarkoitettu ulosottooperuste on annettu ennen 1 päivää maaliskuuta 1993, (*poist.*) täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika laskeaan mainitusta päivämäärästä.

(*Poist.*) Lain 6 luvun 23 §:n 2 momenttia sovelletaan lain voimaan tullessa vireillä oleviin asioihin viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

(5 ja 6 mom. kuten HE)

2.**Laki****verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin 29 päivänä kesäkuuta 1961 (367/1961) annetun lain 2 ja 3 § seuraavasti:

2 §

Jollei tässä laissa (*poist.*) toisin säädetä, saamista koskevassa ulosotossa noudatetaan soveltuvin osin, mitä ulosottolaissa (37/1895) säädetään.

3 §

(1 mom. kuten HE)

Raha- tai luottolaitos, perimisliike tai muu asiamies ei voi veron ulosottoasiassa esiintyä velkojan toimeksiannosta hakijana. (Uusi 2 mom.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

4.

Laki

viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21 päivänä toukokuuta 1999 annetun lain (621/1999) 11§:n 2 momentin 5 kohta ja 24 §:n 1 momentin 23 kohta seuraavasti:

11 §
 (Kuten HE)

24 §

Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat

Salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä:

— — — — —
 23) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tu-

loista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa, sekä *ulosottoviranomaisen asiakirjat siltä osin kuin ne sisältävät sellaisia tietoja, jotka ulosottorekisteriin merkittyinä olisivat ulosottolain (37/1895) mukaan salaisia, sekä tiedot luonnollisesta henkilöstä ulosottovelallisenä ja ulosottoselvitys;*

— — — — —
 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

5.

Laki

ulosottomaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulosottomaksuista 13 päivänä tammikuuta 1995 annetun lain (34/1995) 2 §:n 1—3 momentti, 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 4 momentti ja 5 §:n 2 momentti seuraavasti:

2—5 §
 (Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

Tilitysmaksua ryhdytään perimään 1 päivästä syyskuuta 2004.

6.

Laki

takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain 20 ja 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 19 päivänä maaliskuuta 1999 annetun lain (361/1999) 20 §:n 1 momentti ja 25 § seuraavasti:

20 ja 25 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.
(2 mom. kuten HE)

7.

Laki

osamaksukaupasta annetun lain 9 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan osamaksukaupasta 18 päivänä helmikuuta 1966 annetun lain (91/1966) 9 §:n 3 momentti ja 16 §,
sellaisena kuin niistä on 16 § laissa 199/1996, seuraavasti:

9 ja 16 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.
(2 mom. kuten HE)

8.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 7 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 1 ja 2 §, 3 §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat laissa 1065/1991, seuraavasti:

7 luku
Turvaamistoimista

1—3 ja 6 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.
(2 mom. kuten HE)

9.

Laki

välimiesmenettelystä annetun lain 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan välimiesmenettelystä 23 päivänä lokakuuta 1992 annetun lain (967/1992) 45 § seuraavasti:

45 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.
(2 mom. kuten HE)

10.

Laki

yrityksen saneerauksesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityksen saneerauksesta 25 päivänä tammikuuta 1993 annetun lain (47/1993) 37 §:n 2 momentti seuraavasti:

37 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

11.

Laki**yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 53 ja 60 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yksityishenkilön velkajärjestelystä 25 päivänä tammikuuta 1993 annetun lain (57/1993) 53 §:n 2 momentti sekä 60 §:n 3 momentti seuraavasti:

53 ja 60 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

12.

Laki**konkurssisäännön 6 ja 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 9 päivänä marraskuuta 1868 annetun konkurssisäännön (31/1868) 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 57/1923, 637/1984 ja 1585/1992, uusi 3 momentti ja 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1027/1993, uusi 2 momentti seuraavasti:

6 §

Mitä 5 §:ssä ja edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta saatavaan, jota koskevan ulosottooperusteen täytäntöönpanokelpoisuus on lakannut ulosottolain 2 luvun 24—26 §:n mukaisesti.

nokelpoisuus on lakannut ulosottolain 2 luvun 24—26 §:n mukaisesti. Jos saatava on täytäntöönpanokelpoisuuden aikana valvottu konkurssissa, määräajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista.

25 §

Velkoja ei voi valvoa konkurssissa saatavaa, jota koskevan ulosottooperusteen täytäntöönpano-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

(2 mom. kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa seuraavalla vaalikaudella eduskun-

nalle esityksen siitä, miten sellainen saatava, jota koskeva ulosottooperuste on päättynyt, otetaan huomioon kuolinpesässä.

Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Henrik Lax /r	Kari Myllyniemi /kesk
vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Veijo Puhjo /vas
	Leena-Kaisa Harkimo /kok	Susanna Rahkonen /sd
	Erkki Kanerva /sd	Mauri Salo /kesk
	Toimi Kankaanniemi /kd	Petri Salo /kok
	Seppo Lahtela /kesk	Timo Seppälä /kok
	Annika Lapintie /vas	Marja Tiura /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaisa Vuorisalo.

VASTALAUSE

Perustelut

Ulosottolainsäädännön uudistus on pääosin hyvä. Sekä velkojan että velallisen asemaa selkeytetään ja menettelyjä nykyaikaistetaan. Lakivaliokunta on tehnyt hallituksen esitykseen lukuisia parannuksia. Kuitenkin mietintöön tuli eräitä kohtia, jotka olisi ollut perusteltua säätää tarkemmin ja toisin.

Ulosottolain 3 luvun 5 §:ssä säädetään ulosottoperusteen liittämisestä hakemukseen. Valiokunnan hyväksymä hallituksen esityksen muoto jättää ulosottomiehelle huomattavan vallan toimittaa täytäntöönpano ilman alkuperäistä ja kiistatonta asiakirjaa ilman, että tällaisissa tapauksissa aina tulisi vastaajaa kuulla ennen täytäntöönpanoa. Käytäntö on osoittanut, että tähän liittyy epäkohtia. Näissä tapauksissa tulee aina varata vastaajalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Ulosottolain 3 luvun 6 §:ssä säädetään saamistodisteen liittämisestä hakemukseen. Ehdotomana pääsääntönä tulee olla se, että täytäntöönpanon perusteena oleva velkakirja tai vastaava asiakirja esitetään alkuperäisenä. Kun maksuvelvollisuus on täytetty, saamistodisteet tulee mitätöidä ja luovuttaa viipymättä velalliselle. On ongelmallista, kun täytäntöönpano sallitaan, vaikka tavallinen velkakirja on kadonnut tai sitä ei ole jostakin muusta syystä mahdollista liittää hakemukseen. Tällaisessakin tapauksessa ehdotuksen mukaan vastaajaa on kuultava. Tämän menettelyn osalta ei pelkkä kuuleminenkaan voi olla riittävää, vaan on perusteltua edellyttää, että velallinen suostuu täytäntöönpanoon. Jos velallinen ei suostu, hän ottaa riskin siitä, että hänelle aiheutuu uusia seuraamuksia, mikäli hakija vie asian tuomioistuimeen.

Edellä perustellut muutokset eivät olisi tarpeen, jos oikeudenkäymiskaaren säädökset olisivat asianmukaiset ja niissä edellytettäisiin aina ja erityisesti yksipuolisten tuomioiden osalta alkuperäisten asiakirjojen esittämistä, kun tuomio annetaan. Kun nämä säädökset ovat puutteelliset, on tarpeen, että nyt toteutettavassa ulosotto-

lain kokonaisuudistuksen osassa säädetään näistä menettelyistä siten, että velallisen asema tulee oikeudenmukaisesti huomioon otetuksi. Jos velallinen on vaikeuksissa oleva yksityishenkilö ja velkojana on suuri rahalaitos tai perintätöimisto, on velallinen yleensä heikommassa asemassa ja tarvitsee tällöin riittävän suojan. Lakivaliokunnan enemmistö kuitenkin valitettavasti hylkää nämä muutosesitykset.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1. lakiehdotuksen 3 luvun 5 ja 6 § hyväksytään muutettuina seuraavasti:

5 §

Ulosottoperusteen liittäminen hakemukseen

Hakemukseen on liitettävä 2 luvun 2 §:ssä tarkoitettu ulosottoperuste alkuperäisenä tai viranomaisen antamana jäljennöksenä, jos hakija on saanut jäljennöksen toimituskirjana. Täytäntöönpano voidaan toimittaa muun jäljennöksen tai telekopion perusteella, jos ulosottomies katsoo, ettei useampikertaisen perinnän vaaraa ole. *Vastaajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.* Tietojärjestelmähakija saa toimittaa ulosottoperustetta koskevat tiedot sähköisenä viestinä, jos se sallitaan asianomaisessa luvassa.

(2 ja 3 mom. kuten LaVM)

6 §

Saamistodisteen liittäminen hakemukseen

Juokseva velkakirja, vekseli tai shekki, johon ulosottoperusteesta määrätty maksuvelvollisuus perustuu, on liitettävä hakemukseen alkuperäisenä. Jos täytäntöönpanon luotettavuus sitä edellyttää tai jos velallinen sitä pyytää, ulosotto-

miehen tulee ottaa haltuunsa myös tavallinen velkakirja. Ulosottomies voi toimittaa täytäntöönpanon, vaikka tavallinen velkakirja on kadonnut tai sitä ei ole muusta syystä mahdollista liittää hakemukseen, *jos velallinen ei vastusta täytäntöönpanoa*.

Kun maksuvelvollisuus on täytetty, ulosottomiehen hallussa oleva saamistodiste jää ulosot-

tomiehen haltuun, jollei velallinen pyydä sitä itselleen. Jos tavallinen velkakirja on jätetty hakijan haltuun, hakijan on toimitettava se *mitätöitynä viipymättä* velalliselle, kun velkakirjan määrä on suoritettu. Ulosottomies saa tarvittaessa lykätä tilitystä, kunnes velkakirja on toimitettu.

Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 2003

Toimi Kankaanniemi /kd
Kari Myllyniemi /kesk
Seppo Lahtela /kesk

Kirsi Ojansuu /vihr
Sulo Aittoniemi /alk
Mauri Salo /kesk